

Butlletí del Consell General

Núm. 92/2018

Casa de la Vall, 3 d'octubre del 2018

SUMARI

3- PROCEDIMENTS ESPECIALS

3.2.2 Proposicions de llei qualificada

Admissió a tràmit i publicació de la **Proposició de llei qualificada de la persona i de la família**, i obertura del termini de presentació del criteri del Govern. *pàg. 2*

3- PROCEDIMENTS ESPECIALS

3.2.2 Proposicions de llei qualificada

Edicte

La Sindicatura, en reunió tinguda el dia 3 d'octubre del 2018, ha examinat el document que li ha tramès el M. I. Sr. Ladislau Baró Solà, president del Grup Parlamentari Demòcrata, registrat en data 1 d'octubre del 2018, sota el títol **Proposició de llei qualificada de la persona i de la família**, i exercint les competències que li atribueix el Reglament del Consell General en els articles que es citaran, ha acordat:

1. D'acord amb l'article 18.1.d), admetre a tràmit aquest escrit sota la qualificació de Proposició de llei qualificada.
2. D'acord amb l'article 103.2, ordenar la seva publicació, i remetre-la al Govern perquè, en el termini de quinze dies, manifesti el seu criteri. El Govern haurà d'evacuar el seu informe per tot el dia 24 d'octubre del 2018, a les 17.30h.

Tot el que es fa públic per a general coneixement i efectes.

Casa de la Vall, 3 d'octubre del 2018

Mònica Bonell Tuset
Subsídica General

Proposició de llei qualificada de la persona i de la família

Exposició de motius

La promulgació i vigència de la Constitució del Principat d'Andorra de l'any 1993 ha tingut les seves repercussions en tot l'ordenament jurídic andorrà, encara que d'una manera molt més significativa en relació amb aquella part del dret civil que anomenem dret de la persona i de la família, especialment perquè el text constitucional configura un nou model de família que difereix substancialment del que imperava al Principat d'Andorra abans de la Constitució, que tenia les seves arrels en uns costums que s'havien perllongat en el decurs dels segles i que responia a unes formes d'organització social i familiar en clara regressió en els nostres temps.

Aquest fet explica de forma prou clara que, gairebé immediatament després de la vigència de la Constitució, el legislador andorrà demostrés una preocupació especial per regular les qüestions pròpies del dret de la persona i de la família d'acord amb el model familiar que preval en els temps actuals i, a la

vegada, per acomodar el dret andorrà tradicional als principis que inspiren el text constitucional. En aquest punt, és suficient recordar la Llei qualificada del matrimoni, del 30 de juny de 1995, modificada en part per la Llei 14/2004, del 3 de novembre, per la Llei 3/2012, del 19 d'abril, i, finalment, per la Llei 34/2014, del 27 de novembre, qualificada de les unions civils i de modificació de la Llei qualificada del matrimoni, del 30 de juny de 1995, i el Reglament del matrimoni civil, del 10 d'agost de 1995; la Llei qualificada de l'adopció i de les altres formes de protecció del menor desemparat, del 21 de març de 1996, i el Reglament d'adopció, del 29 de novembre del 2006 (modificat pel Decret del 3 de gener del 2013); la Llei del Registre Civil, del 14 de juliol de 1996, modificada per la Llei 14/2004, del 3 de novembre, i el seu Reglament del 18 de desembre de 1996, modificat pels reglaments del 29 de gener de 1997, 19 de març de 1997 i 22 de març del 2000; el Decret legislatiu de publicació del text refós de la Llei 15/2004, del 3 de novembre, qualificada d'incapacitació i organismes tutelars, i la Llei 4/2005, del 21 de febrer, qualificada de les unions estables de parella i el Reglament sobre la constatació registral de les unions estables de parella, del 29 de juny del 2005. Tota aquesta normativa ha contribuït de forma important que el dret de la persona i de la família vigent sigui equiparable al que regeix a la gran majoria dels països que formen part de l'entorn jurídic i cultural del Principat d'Andorra.

Cal assenyalar de totes maneres que aquesta normativa, recollida en diferents lleis distanciades en el temps, no regula de forma completa les institucions familiars que constitueixen el seu objecte i, des d'una altra perspectiva, que, encara que la legislació actual millora de forma notable el règim jurídic anterior, presenta significatives llacunes i desajustaments, que sembla oportú esmenar. La via escaient per harmonitzar les normes aplicables a les diferents institucions que integren el dret de la persona i de la família és la seva regulació en una Llei general de la persona i de la família, que té com a finalitat ordenar de forma articulada i sistemàtica totes les institucions familiars, com a conseqüència de la nova organització política del Principat d'Andorra que imposa el text constitucional.

Al mateix temps, aquesta nova Llei ha de permetre actualitzar i adequar la matèria regulada, tant des del punt de vista de la terminologia com dels principis rectoris, als criteris del Conveni de les Nacions Unides relatiu als drets de les persones amb discapacitat, fet a Nova York el 13 de desembre del 2006.

L'ordenació sistemàtica de la Llei es fa en tres títols, amb els corresponents capítols i seccions, i en dedica

un a la persona, un altre a la família i un tercer a les normes de dret internacional privat.

El títol I és el relatiu a la persona física, com a eix central de l'ordenament jurídic, de manera que s'estableixen unes disposicions relatives a la capacitat jurídica i la capacitat d'obrar, a l'emancipació, a la modificació de la capacitat i a l'internament, com també a les institucions de protecció o de suport a les persones, des del punt de vista d'ajuda i protecció jurídica.

La regulació de la tutela reproduceix essencialment el Decret legislatiu de publicació del text refós de la Llei 15/2004, del 3 de novembre, qualificada d'incapacitació i organismes tutelars, que sembla oportú mantenir, atès que es tracta d'una normativa recent. S'ha considerat oportú tanmateix incloure en el text una regulació de la tutela o guarda de fet, amb una regulació orgànica.

El títol II es dedica a la família entesa en el seu sentit més ampli d'acord amb la realitat social actual, i d'aquesta manera s'hi incorpora la regulació del matrimoni, de les unions civils i de les unions estables de parella, amb una regulació separada, però, consecutiva en tres capítols diferents per destacar que es tracta d'institucions diferents, amb requisits de constitució també diferents, encara que s'equiparin els seus efectes jurídics.

En relació amb la regulació del matrimoni, es presenta una ordenació seqüencial de la matèria que inclou, en les corresponents seccions, la promesa de matrimoni, el sistema matrimonial, els requisits del matrimoni, les formalitats preliminars del matrimoni, la celebració del matrimoni, el matrimoni canònic, els efectes personals i patrimonials, les relacions patrimonials entre cònjuges, els capítols matrimonials, el règim econòmic matrimonial, les crisis matrimonials, el procediment en les causes matrimonials i, finalment, els efectes de la nul·litat, la separació i el divorci.

A un nivell més concret interessa assenyalar que es respecta en allò que és essencial els principis que inspiren la Llei qualificada del matrimoni, com ara el sistema matrimonial facultatiu de tipus llatí que permet contraure matrimoni civil o canònic amb els mateixos efectes o la regulació del matrimoni civil, d'acord amb uns paràmetres que es poden considerar ajustats als principis que prevalen actualment en el si de la societat andorrana. Les modificacions més significatives que es proposen són les que fan referència a les causes de separació i divorci dels cònjuges, que, defugint el casuisme que presideix les normes vigents, es regulen de forma més genèrica, atenent el criteri que l'existència d'una voluntat unilateral de ruptura com a expressió d'una crisi profunda en els vincles afectius en els quals es

fonamenta el matrimoni és suficient per estimar la demanda de separació o divorci sense necessitat de buscar culpables de la crisi de la parella. En la mateixa direcció es proposa evitar la necessitat de seguir inevitablement un primer procediment de separació dels cònjuges per tal d'obtenir posteriorment el divorci, amb tots els inconvenients que comporta aquest doble tràmit, de tal manera que en els casos de crisi matrimonial es pugui accedir directament al divorci, encara que sense imposar de forma imperativa aquesta possibilitat. Amb les normes que es proposen s'ha procurat evitar igualment alguns problemes que comportava l'aplicació de la normativa actual en els procediments matrimonials, d'acord amb la jurisprudència recaiguda sobre la matèria durant els darrers anys.

En aquest apartat, sí que constitueix una innovació important l'admissió i regulació de la unió civil entre dos persones del mateix sexe, amb efectes del tot equiparables als del matrimoni. L'ordenament jurídic andorrà no pot quedar al marge d'un fet actualment decisiu: que l'estat civil de les persones de diferent sexe que han contret matrimoni i el de les persones del mateix sexe que han formalitzat la seva unió ha d'ésser idèntic. Per aquesta raó, així com per motius d'economia legislativa, convé regular el matrimoni i la unió civil, ja que els seus efectes han de ser iguals, fins al punt que es pugui dir amb idèntic fonament, tant dels qui han contret matrimoni com dels qui han formalitzat una unió civil, que estan casats.

Per consegüent, atès que d'aquesta nova regulació de la unió civil per la Llei 34/2014 en resulta ben explicitat que els convivents en unió civil són cònjuges, com a casats, l'expressió "cònjuge" inclou la convivència matrimonial i la derivada d'una unió civil, mentre que l'expressió "convivent" es refereix exclusivament a la convivència dels units en unió estable de parella. D'aquesta manera, doncs, "cònjuge" ho és tant qui ha contret matrimoni com qui ha constituït una unió civil i "convivent" ho és només qui ha constituït una unió estable de parella. Per això, en el text de la Llei s'utilitza sempre l'expressió "convivent" per referir-se a les persones que han format legalment una unió estable de parella.

Interessa també destacar que s'ha optat pel criteri d'incloure en el text la part essencial de la normativa que apareix a la Llei 4/2005, del 21 de febrer, qualificada de les unions estables de parella. Aquesta opció es justifica, inicialment, per la conveniència de posar en relleu que la unió estable de parella és una forma d'organització familiar, com per definició ho són també el matrimoni i la unió civil, fet que justifica que s'inclouï a l'articulat. En segon lloc, aquesta opció es justifica també perquè la normativa

sobre les unions estables de parella atribueix, en casos determinats, uns drets al convivent d'una entitat superior als que la Llei atribueix al cònjuge, discriminació que no sembla admissible. Per aquest motiu s'introdueixen modificacions puntuals en el text de la Llei 4/2005, amb la finalitat d'harmonitzar els drets que es donen als membres d'una unió estable de parella amb aquells que corresponen als cònjuges.

La part que fa referència als efectes patrimonials del matrimoni s'ha regulat de forma extensa, per la via de recollir els escassos precedents legals que hi ha actualment, tant si es troben en les lleis esmentades aprovades després de la Constitució, en el Decret del 15 de novembre de 1975 sobre els drets civils concernents a la dona casada, o en el costum andorrà que passa a tenir la condició de precepte legal. Des d'aquesta perspectiva s'estableix una regulació completa i actualitzada dels capítols matrimonials, dels efectes patrimonials que es deriven del matrimoni en relació amb els cònjuges i terceres persones, i del règim econòmic matrimonial de separació de béns, que com a legal o supletori dels matrimonis andorrans regula actualment la pràctica totalitat dels interessos econòmics de les famílies andorranes.

En matèria de règim econòmic matrimonial, la Llei ha prescindit de regular els règims de participació en els guanys, que no té cap antecedent en el dret andorrà i que en alguns països que l'han introduït no ha tingut cap implantació pràctica, com tampoc no es fa una regulació del règim de comunitat absoluta de béns o el de comunitat relativa de béns per la mateixa raó indicada. Això no obsta, però, que els contraents o els cònjuges puguin pactar aquests règims de la manera que més convingui a les seves necessitats.

D'altra banda es regula la filiació per naturalesa i la filiació per adopció, tenint en compte la preadopció, de manera que agrupa la filiació en un sol títol, atès que la que ho és per naturalesa i l'adoptiva produeixen els mateixos efectes. Respecte al tractament jurídic de la filiació, la Llei recull en l'articulat els principis que informen la normativa tradicional vigent en el Principat d'Andorra, que es tradueix en el criteri de concordar sempre que sigui factible la filiació legal i la filiació biològica. Les principals aportacions que en aquesta matèria es fan se centren fonamentalment a donar solució a problemes, certament importants, mancats fins ara d'una resposta legislativa concreta, com són determinar les persones legitimades per exercir les accions de filiació i els terminis per fer-ho, així com solucionar problemes concrets en relació amb el supòsit de nàixer el fill com a conseqüència de les tècniques modernes sobre reproducció assistida. I pel

que fa referència a la normativa que es proposa sobre l'adopció, en bona part es limita a recollir i a sistematitzar la normativa fins ara vigent i, també, a harmonitzar-la amb les altres normes de dret de família que es relacionen amb l'adopció.

Unes consideracions semblants es poden fer amb referència a la regulació de la pàtria potestat, que recull, harmonitza i desenvolupa en aspectes determinats la regulació fins ara vigent, especialment en relació amb l'interès superior de la persona menor i de la seva capacitat natural. Es regula la potestat prorrogada i rehabilitada, que en bona part està imposada per les referències que hi fa el Decret legislatiu de publicació del text refós de la Llei 15/2004, del 3 de novembre, qualificada d'incapacitació i organismes tutelars, tenint present, així mateix, que fins a l'any 2004 l'ordenament jurídic vigent a Andorra no exigia l'autorització judicial perquè els pares poguessin renunciar a drets dels fills sotmesos a potestat. Si bé, d'ençà de la vigència a Andorra del Conveni dels drets de l'infant, concretament l'article 12, s'estableix únicament la possibilitat per a l'infant de ser escoltat en qualsevol procediment administratiu o judicial, però no en el marc d'una actuació notarial.

Mitjançant un capítol es regulen els aliments i es tracten, precisament, com a aliments legals d'origen familiar, de manera que la normativa que es proposa té com a finalitat essencial posar al dia la normativa tradicional sobre la matèria, que té les seves arrels remotes en el dret romà, tenint en compte les precisions que sobre l'obligació d'aliments ha tingut oportunitat de fer la jurisprudència amb una certa assiduitat, i també per la via de recollir aspectes puntuals que amb referència a l'obligació d'aliments es troben a la Llei qualificada del matrimoni i a la Llei qualificada de l'adopció i de les altres formes de protecció del menor desemparat.

S'inclou també en aquest títol II un capítol relatiu als drets viduals de caràcter familiar, que ha suposat fonamentalment estructurar en forma legal els costums vigents sobre la matèria. En aquest sentit, es regulen els drets de predetracció i l'any de viduitat, però cal tenir en compte que la quarta vidual es troba regulada a la Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort i, per tant, caldria traslladar la quarta vidual a aquest capítol perquè es tracta també d'un efecte del matrimoni, encara que, òbviament, per a després de la mort dels cònjuges. En canvi, la Llei ha considerat convenient de prescindir de la regulació de l'usdefruit vidual capitular, ja que en atenció a la nova configuració dels pactes successoris no és adequat de regular aquesta institució pel fet que es tracta d'una institució que respon a un model de successió contractual propi d'una economia rural poc

desenvolupada i que ha estat àmpliament superada per la situació socioeconòmica andorrana actual. Això no obsta que si les parts el volen pactar poden fer-ho capitularment, encara que la figura jurídica no estigui expressament regulada, de manera que l'autonomia de la voluntat ja en determinarà el contingut i el règim jurídic.

En darrer terme, s'ha considerat oportú incloure unes normes de dret internacional privat en un títol III, que tenen com a finalitat determinar en quins supòsits concrets s'aplica la normativa andorrana sobre dret de família quan una determinada relació jurídica familiar es troba connectada amb un element d'estrangeria. Previsions que semblen necessàries, ja que una part important de la població del Principat d'Andorra està formada per persones que no tenen la nacionalitat andorrana.

La part final de la Llei es dedica a les disposicions transitòries, addicionals i finals. En aquest aspecte cal assenyalar que, en les disposicions finals, s'hi inclouen algunes modificacions, tant de millora tècnica com d'actualització i de precisió normativa segons les necessitats constatades per la pràctica dels operadors jurídics, especialment en l'àmbit judicial i notarial, de la Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort.

Es tracta d'una Llei que té present l'inici del procés de codificació del dret civil andorrà, tal com diu l'exposició de motius de la Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort, de manera que es tracta d'una norma legal per ser incorporada, posteriorment, en el Codi civil.

Es pot dir, en resum, que aquesta Llei qualificada de la persona i de la família és, en molt bona part, una recopilació ordenada de tota la normativa avui vigent en la matèria. I aquest fet és, alhora, conseqüència d'una opció deliberada: preservar en tot el que es pugui el dret vigent per ser l'expressió fidel de la tradició jurídica andorrana, respecte a la qual la codificació en curs –conseqüència de la promulgació de la Constitució– no pot significar de cap manera una ruptura, sinó tan sols una adaptació respectuosa amb la nova realitat social.

Títol I. La persona

Capítol primer. La persona física

Article 1. Capacitat jurídica

1. Totes les persones tenen capacitat jurídica, que s'adquireix amb el naixement i s'extingeix amb la mort.
2. El concebut es considera nascut per a tots els efectes que li siguin favorables, si arriba a néixer amb vida i un cop enterament després del si matern.

Article 2. Capacitat d'obrar

1. Totes les persones tenen capacitat d'obrar, d'acord amb la seva capacitat natural i amb el que estableix aquesta Llei.
2. Les limitacions a la capacitat d'obrar s'han d'interpretar d'una manera restrictiva, atenent la capacitat natural i, en el cas de les persones amb discapacitat, atenent els suports que calgui proporcionar-los.
3. La capacitat d'obrar plena s'adquireix amb la majoria d'edat, que s'assoleix als divuit anys, tenint en compte que per al còmput de l'edat es considera complet el dia del naixement.

Article 3. Persona menor d'edat

1. El menor d'edat pot fer per ell mateix, segons la seva edat i capacitat natural, els actes relatius als drets de la personalitat, llevat de disposició expressa de les lleis que els regulin, els relatius als béns o serveis propis de la seva edat, d'acord amb els usos socials, i tots els altres actes permesos per la llei.
2. L'interès superior del menor ha de fonamentar tota decisió que afecti el seu àmbit personal o patrimonial.
3. El menor d'edat:
 - a) Ha de ser informat i escoltat abans que es prengui una decisió que l'afecti, d'acord amb la seva edat i capacitat natural i, en tot cas, si ha complert dotze anys.
 - b) Ha de donar el seu consentiment per a qualsevol acte del representant legal relatiu a alguna prestació de caràcter personal i patrimonial, si ha complert dotze anys o si, tenint-ne menys, té prou coneixement.

Article 4. Persona menor emancipada

1. El menor emancipat actua jurídicament com si fos major d'edat, però necessita el complement de capacitat per als actes que estableix l'article 214 i per acceptar el càrrec d'administrador d'una societat. No necessita el complement de capacitat per als actes relatius als béns i als drets adquirits per donació o a títol successori si el donant o el causant l'han exclòs expressament.
2. El complement de capacitat:
 - a) Requereix l'assistència dels progenitors o, si no n'hi ha, del curador.
 - b) No es pot concedir de manera general, però es pot atorgar per a diversos actes de la mateixa naturalesa o referits a la mateixa activitat econòmica, encara que siguin futurs, especificant-ne les circumstàncies i característiques fonamentals.

3. El menor emancipat pot demanar autorització judicial per actuar tot sol en els casos d'impossibilitat o de desacord entre les persones que han de prestar el complement de capacitat, o si aquestes persones no l'atorguen sense causa justificada.

4. Els actes fets sense el complement de capacitat són anul·lables, en el termini de quatre anys, a instància de la persona que havia de prestar-los i, a partir de la majoria d'edat, de la persona interessada.

Article 5. Formes d'emancipació

1. L'emancipació pot tenir lloc:

a) Per consentiment dels qui exerceixen la pàtria potestat o la tutela. Es requereix que el menor tingui almenys setze anys i la consenti i, en cas de consentiment del titular de la tutela, cal, a més, l'autorització mitjançant un aute del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària, després d'haver escoltat el Ministeri Fiscal. L'emancipació per consentiment s'atorga en una escriptura pública, i el notari ha de comunicar d'ofici l'emancipació al Registre Civil.

b) Per aute del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de voluntària, a sol·licitud del menor de més de setze anys, si hi ha causes que fan impossible la convivència amb els progenitors o amb el tutor, o que dificulten greument l'exercici de la pàtria potestat o de la tutela. Es requereix l'audiència prèvia de les persones que exerceixen la potestat o la tutela i del Ministeri Fiscal.

2. L'emancipació és irrevocable i s'ha de fer constar al Registre Civil. Mentre no s'hi inscriu, no produeix efectes contra tercers.

3. El menor de més de setze anys es considera emancipat si viu d'una manera econòmicament independent dels progenitors o del tutor, amb el seu consentiment, que es pot revocar, i necessita el complement de capacitat per als mateixos actes que el menor emancipat.

Article 6. Persona menor en situació de desemparament

1. Es considera persona menor desemparada aquella que queda privada de la necessària assistència moral o material a causa de l'incompliment o de l'exercici impossible o inadequat dels deures de protecció que dimanen de la guarda de menors.

2. El ministeri competent en matèria d'afers socials ha de prendre les mesures corresponents per a la protecció efectiva de les persones menors desemparades.

3. La declaració de desemparament, que comporta la tutela de l'Estat exercida pel ministeri competent en matèria d'afers socials, el procediment i els seus

efectes es regeixen per les disposicions de la Llei qualificada dels drets dels infants i els adolescents.

Capítol segon. La modificació de la capacitat i l'internament

Secció primera. Règim jurídic de la modificació de la capacitat

Article 7. Subjectes, causes i procediment de modificació de la capacitat

1. La capacitat de les persones majors d'edat i menors emancipades només es pot modificar en els casos en què per qualsevol causa es troben en la situació habitual de no tenir l'aptitud d'adoptar decisions.

2. Als menors d'edat no emancipats, si concorre en ells una causa possible de modificació de la capacitat que es creu que pot persistir després de la minoria d'edat, es pot modificar la capacitat durant el darrer any de la minoritat. En aquest cas la modificació de la capacitat produeix els seus efectes a partir de la majoria d'edat. Si es dona lloc a la modificació de la capacitat, es prorroga la pàtria potestat per disposició de la llei quan la persona a qui s'ha modificat la capacitat arriba a la majoria d'edat, a menys que la resolució judicial estableixi la constitució d'una institució de protecció o de suport.

3. El procediment de modificació de la capacitat es regeix per les normes de la Llei del Codi de procediment civil.

Article 8. Efectes de la modificació de la capacitat i posició jurídica de la persona amb la capacitat modificada

1. La modificació de la capacitat produeix els seus efectes a partir de la fermesa de la sentència que l'estableix, excepte en el supòsit que la persona amb la capacitat modificada sigui menor d'edat, cas en què la modificació de la capacitat produeix els seus efectes quan arribi a la majoria d'edat. En aquest cas es prorroga la pàtria potestat i s'exerceix d'acord amb el que estableix la sentència o, subsidiàriament, d'acord amb les normes generals sobre la pàtria potestat.

2. Els actes realitzats per la persona amb la capacitat modificada judicialment abans de la inscripció de la modificació de la capacitat en el Registre Civil no es poden oposar a tercers de bona fe.

3. Els actes realitzats per la persona amb la capacitat modificada que contradiguin el que estableix la sentència poden ser impugnats a instàncies del seu representant legal, de la mateixa persona amb la capacitat modificada o dels seus successors, en el termini de caducitat de quatre anys a comptar de la data en què tingui lloc l'acte, del dia en què la

persona amb la capacitat modificada hagi recuperat la seva capacitat o de la data de la seva mort.

Article 9. Revocació o canvis en la modificació de la capacitat

1. Des del moment que desapareixen o varien les causes que van determinar la modificació de la capacitat, la declaració judicial corresponent es pot revocar o canviar, de manera que s'ampliïn o es redueixin, si escau, l'extensió i els límits de la modificació de la capacitat que se'n deriven.

2. El procés de revocació o de canvi de la modificació de la capacitat es regeix per les normes relatives al procediment de modificació de la capacitat que regula la Llei del Codi de procediment civil.

Article 10. Efectes de la revocació o dels canvis en la modificació de la capacitat

1. Els efectes de la revocació o dels canvis en la modificació de la capacitat es produeixen únicament des de la fermesa de la nova sentència.

2. La sentència que revoca la que va decretar la modificació de la capacitat, o que la canvia de manera que n'amplia o en redueix el grau i els límits, no afecta l'eficàcia dels actes realitzats abans de la fermesa de la sentència revocatòria o modificativa.

Article 11. Manca de capacitat natural

1. Els actes realitzats per una persona a qui no ha estat modificada la capacitat per sentència, però que es troba en situació de no conèixer-ne el significat ni les conseqüències en el moment de realitzar-los, poden ser impugnats per la mateixa persona mancada de capacitat, pel seu guardador de fet o pel Ministeri Fiscal i, després de la mort de la persona, pels seus hereus, sempre que els hagin ocasionat un perjudici.

2. L'acció d'impugnació caduca al cap de quatre anys a comptar de la data de la celebració de l'acte perjudicial.

Secció segona. Règim jurídic de l'internament

Article 12. Internament d'urgència

1. Si per raons d'urgència mèdica una persona que pateix trastorns psíquics ha estat ingressada en una institució adequada en règim tancat, el director d'aquesta institució o la persona en qui s'hagi delegat aquesta funció n'ha d'informar el batlle que actua en funcions de guàrdia el més aviat possible i, en qualsevol cas, dins el termini de vint-i-quatre hores, i ha d'adjuntar un certificat en el qual expliciti els motius de la urgència, les característiques del trastorn i la necessitat de l'internament.

2. El batlle ha de ratificar o denegar l'internament mitjançant un aute, dins el termini de vint-i-quatre hores des que ha tingut coneixement de l'internament, o des que pugui procedir al reconeixement judicial de la persona ingressada si no ho ha pogut fer abans com a conseqüència de l'estat greu en què es troba, sense que es pugui superar en aquest darrer cas el termini màxim de setanta-dues hores des que el batlle ha conegut l'internament, i amb l'observança en tots els casos dels requisits que estableix l'apartat tercer de l'article següent.

Article 13. Internament amb finalitats terapèutiques

1. Excepte el cas previst en l'article anterior, l'internament involuntari amb finalitats terapèutiques d'una persona que pateix trastorns mentals o discapacitats psíquiques en una institució adequada en règim tancat exigeix sempre l'autorització prèvia motivada del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària.

2. Poden promoure la demanda d'internament i proposar també la institució en la qual es practicarà l'internament les persones que estan legitimades per instar el procediment de modificació de la capacitat de la persona de què es tracti, d'acord amb la Llei del Codi de procediment civil, i també el seu representant legal. La persona que pugui ser internada ha de ser defensada i assistida per un advocat, que té la consideració de defensor judicial, sense perjudici de la intervenció necessària del Ministeri Fiscal. Si no pot o no vol designar un defensor judicial, el batlle li'n designa un d'ofici.

3. Abans d'autoritzar l'internament, el batlle ha de procedir al reconeixement judicial de la persona concernida, escoltar el parer d'aquesta persona, del seu defensor judicial i del Ministeri Fiscal, i obtenir el dictamen d'un facultatiu designat pel mateix batlle. També pot practicar qualsevol prova que consideri rellevant i escoltar el parer de les persones que consideri convenient.

4. Un cop practicades les proves i en el termini màxim de setanta-dos hores, el batlle dicta un aute en què autoritza o no l'internament, contra el qual es pot interposar recurs d'apel·lació a un sol efecte.

Article 14. Control de l'internament

1. El batlle que ha decretat l'internament pot sol·licitar d'ofici, en qualsevol moment, informació sobre la situació personal de la persona internada. En tot cas, l'aute que decreta l'internament imposa als metges que l'atenen l'obligació de remetre-li com a mínim cada tres mesos un informe sobre la necessitat de mantenir l'internament o no. Sobre la base d'aquest informe, el batlle ha de decretar, després de procedir al reconeixement judicial de la persona internada, d'escoltar el parer del Ministeri Fiscal i

d'obtenir el dictamen emès per un metge que hagi designat, mitjançant un aute, si cal continuar o revocar l'internament.

2. La persona titular de la institució tutelar o la persona que tingui cura de la persona internada pot demanar informació sobre la seva situació sempre que vulguin, i també pot demanar al batlle que revoqui l'internament, d'ofici o instància de la persona internada.

3. Sense perjudici del que disposen els apartats anteriors, si els metges que atenen la persona internada consideren que no cal perllongar l'internament, han de proposar al batlle que el revoqui, el qual ha de resoldre en el termini màxim de vint-i-quatre hores.

4. En qualsevol cas, el recurs a mitjans de contenció física de la persona internada només es pot fer amb l'aprovació prèvia del metge que l'atén i després d'haver efectuat una avaluació individual d'aquesta persona, i, en el cas que no sigui possible, s'ha de posar en coneixement del metge que l'atén, de forma immediata i a l'efecte d'aprovació. La durada de la contenció ha de ser limitada en el temps i per prolongar-la eventualment més enllà de dos hores es requereix una nova avaluació mèdica. En tots els casos, s'ha de fer constar per escrit l'hora de l'inici i el final de la mesura adoptada, les circumstàncies que hi han donat lloc, la identitat del metge que l'ha aprovat i del personal que l'ha executat i, si escau, la constatació de les lesions causades eventualment a la persona internada, al metge o al personal que hi ha intervingut.

Article 15. Internament de menors d'edat

L'internament de menors d'edat es fa sempre en una institució adequada a les seves característiques, amb l'informe previ del ministeri competent en matèria d'affers socials i amb l'autorització prèvia motivada del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors.

Article 16. Internament voluntari

1. L'ingrés voluntari d'una persona major d'edat o emancipada en una institució escaient a la seva situació que es faci en règim de limitació de la seva llibertat exigeix el seu consentiment per escrit, que pot ser revocat per ell en qualsevol moment.

2. Si la persona que ha ingressat voluntàriament a la institució esmentada a l'apartat anterior presenta després indicis de trobar-se en una situació de no poder decidir lliurement la continuació de l'internament, aquest internament sols es pot perllongar si s'obté l'autorització del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària, amb aplicació dels requisits que estableix l'article 13.3.

Capítol tercer. Les institucions de protecció o de suport a la persona

Secció primera. Disposicions generals

Article 17. Organismes o institucions de protecció o de suport a les persones

Tenen la condició d'organismes o institucions de protecció o de suport a les persones els òrgans jurisdiccionals, el Ministeri Fiscal, el tutor, el curador i el defensor judicial.

Article 18. Funcions i obligacions

1. Els titulars de les institucions de protecció o de suport a les persones assumeixen unes funcions que han d'exercir de forma personalíssima en interès de les persones posades en tutela o curatela, que tenen com a finalitat en el seu cas la protecció de la persona, la gestió del seu patrimoni i la promoció i l'exercici dels seus drets.

2. En concret, i sense perjudici del que estableixi la sentència dictada en el procés de modificació de la capacitat, els titulars de les institucions de protecció o de suport estan obligats a:

- a) No actuar sense considerar els drets, la voluntat i la capacitat de les persones posades en tutela o curatela.
- b) Donar-los suport per a la protecció i la promoció dels seus drets.
- c) Assistir-los en la presa de decisions en l'àmbit legal, financer i patrimonial de manera adaptada a les seves capacitats.
- d) Facilitar-los l'accés a la informació completa i accessible per a la presa de decisions.
- e) Potenciar el desenvolupament de les seves capacitats.
- f) No exercir cap mena de pressió, coerció ni influència indeguda en el procés de presa de decisions.
- g) Protegir la privacitat de la informació personal, legal i financer, i de les altres dades confidencials de la persona destinatària de la tutela o la curatela.
- h) No permetre que la persona destinatària de la tutela o la curatela sigui sotmesa a tortures o tractaments cruels, inhumans o degradants.

Article 19. Capacitat

1. Poden ser titulars de les institucions de protecció o de suport les persones físiques que estiguin en ple exercici dels seus drets civils i que no incorrin en cap de les causes de modificació de capacitat o d'inhabilitat que preveuen els articles següents.

2. També poden exercir el càrrec de titular d'una institució de protecció o de suport les persones

jurídiques sense ànim de lucre que tinguin per objecte la protecció dels menors i de les persones amb la capacitat modificada judicialment, i que estiguin acreditades pel Govern.

Article 20. Causes d'inhabilitat absoluta

No poden ser nomenades per ser titulars d'una institució de protecció o de suport i, si han estat nomenades, han de cessar en l'exercici del càrrec:

- a) Les persones que per resolució judicial han estat privades o suspeses de l'exercici de la pàtria potestat o de la tutela, o han estat remogudes d'una institució de protecció o de suport o privades de la guarda.
- b) Les persones que compleixen una pena privativa de llibertat i les condemnades per qualsevol delictes que faci suposar fonamentadament que no desenvoluparan la institució de protecció o de suport de forma correcta.

Article 21. Causes d'inhabilitat relativa

Tampoc poden ser titulars d'una institució de protecció o de suport:

- a) Les persones excloses pels progenitors o pel darrer d'ells que ha exercit la potestat o per la mateixa persona destinatària de la tutela o la curatela.
- b) Les persones nomenades per a l'exercici d'una institució de protecció o de suport que tingui o pugui tenir conflictes d'interessos amb la persona destinatària de la tutela o la curatela.
- c) La persona que té una enemistat personal manifesta amb la persona destinatària de la tutela o la curatela.

Article 22. Excuses

1. Les funcions de protecció o de suport constitueixen un deure, excepte en els casos esmentats en els articles 20 i 21.
2. Poden excusar-se d'exercir el càrrec de titular d'una institució de protecció o de suport:
 - a) Les persones que han complert l'edat de setanta anys o que pateixen una malaltia o discapacitat greu de caràcter permanent.
 - b) Les persones que no tenen cap relació amb la persona destinatària de la tutela o la curatela.
 - c) Les persones l'ocupació professional de les quals pugui afectar el bon exercici de la institució de protecció o de suport.

Article 23. Règim jurídic de les excuses

1. L'excusa s'ha d'al·legar davant el batlle que ha nomenat el titular d'una institució de protecció o de suport en el termini de quinze dies, a comptar del moment en què es té coneixença del nomenament.

2. Si la causa que fonamenta l'excusa ha sobrevingut al nomenament, s'ha d'al·legar davant el batlle en el termini més breu possible. En aquest cas, però, la persona que ha assumit el càrrec de titular de la institució de protecció o de suport està obligada a exercir les seves funcions mentre no sigui acceptada l'excusa.

3. Quan no s'accepta el càrrec de titular de la institució de protecció o de suport i es desestima l'excusa que fonamenta la manca d'acceptació, el designat ha d'indemnitzar pels danys i perjudicis que es puguin derivar de la demora del nou nomenament i que se li puguin imputar.

Article 24. Prohibicions

Es prohibeix als titulars d'institucions de protecció o de suport:

- a) La realització d'actes a títol onerosos que tinguin per objecte la transmissió o adquisició a favor seu de béns o drets de la persona destinatària de la tutela o la curatela, amb independència del fet que l'adquisició es faci de forma directa o per mitjà de persona interposada.
- b) Adquirir per ells mateixos o per persona interposada qualsevol dret de crèdit contra la persona destinatària de la tutela o la curatela.
- c) Exercir les seves funcions en els actes o en els litigis que la persona destinatària de la tutela o la curatela celebri o tingui amb el cònjuge o el convivent, o qualsevol dels parents en línia recta del titular de la institució tutelar.

Secció segona. La tutela

Subsecció primera. Disposicions generals

Article 25. Persones destinatàries de la tutela

1. Són destinataris de la tutela:
 - a) Els menors d'edat no emancipats que no estiguin en la pàtria potestat.
 - b) Els que tenen la capacitat modificada quan la sentència ho hagi establert i en la mesura que ho determini.
 - c) Els que estan en la pàtria potestat prorrogada o rehabilitada, en els supòsits que preveuen els articles 223 i 224 d'aquesta Llei, quan s'extingeixi, llevat que escaigui la constitució d'una curatela.
2. La tutela de les persones menors desemparades és assumida pel ministeri competent en matèria d'affers socials a partir de l'aute que decideix el desemparament, i té lloc d'acord amb les normes de la Llei qualificada dels drets dels infants i els adolescents.

Article 26. Titularitat del càrrec

1. La tutela l'exerceixen una o més persones físiques o una sola persona jurídica. En el cas que hi hagi més d'un tutor, tots actuen de forma conjunta, llevat que s'estableixi expressament el contrari en la sentència que es dicti en el procés de modificació de capacitat. Els desacords entre els tutors s'han de resoldre en el tràmit d'execució de la sentència esmentada o en el procediment de jurisdicció voluntària que correspongui, amb l'audiència prèvia dels tutors del menor si té almenys dotze anys o de la persona amb la capacitat modificada judicialment si té prou coneixement.

2. S'han de nomenar els mateixos tutors per a tots els germans, llevat que per circumstàncies especials s'aconselli nomenar-ne de diferents.

3. La persona que promou el procés de modificació de la capacitat pot sol·licitar el nomenament de tutors substituïts, en cas de vacança en la tutela. En el cas de cessament del tutor, els tutors substituïts exerceixen la tutela fins que el batlle nomeni un nou tutor.

Article 27. Control de la tutela

1. La tutela s'exerceix sota la vigilància del Ministeri Fiscal, que actua d'ofici o a instàncies de qualsevol persona interessada.

2. El batlle competent, d'ofici, a instàncies del Ministeri Fiscal o de la persona tutelada pot ordenar en qualsevol moment les mesures que cregui necessàries per al control del bon funcionament de la tutela.

Subsecció segona. Vocació a la tutela**Article 28. Autotutela**

1. Qualsevol persona major d'edat, en previsió d'una futura declaració judicial de modificació de la capacitat, pot nomenar en escriptura pública un tutor, la persona o persones que han de substituir-lo, excloure determinades persones de la tutela i establir la remuneració que han de percebre les persones que exerceixen el càrrec.

2. Els nomenaments i les exclusions poden ser impugnats pel cònjuge o el convivent, pels descendents i ascendents de la persona que s'autotutela o pel Ministeri Fiscal si en el moment de constituir-se la tutela han sobrevingut circumstàncies que, si la persona interessada les hagués tingut en compte, no haurien determinat el nomenament o l'exclusió.

Article 29. Nomenament pels progenitors

1. Mitjançant escriptura pública, testament o codicil, els progenitors que estan en ple exercici de la potestat poden nomenar tutores dels seus fills

menors no emancipats la persona o les persones que han de substituir-los, excloure determinades persones de la tutela i establir la remuneració de les persones que exerceixen el càrrec.

2. En cas de concurrència de nomenaments i exclusions fetes pels progenitors, preval el nomenament fet pel progenitor que darrerament ha exercit la potestat.

3. El batlle competent per constituir la tutela pot prescindir dels nomenaments fets pels progenitors si considera de forma justificada que existeix causa suficient per a l'exclusió.

Article 30. Donacions o disposicions a favor de la persona destinatària de la tutela

1. La persona que ha fet una donació o disposició testamentària a favor de la persona destinatària de la tutela pot nomenar un administrador dels béns atribuïts i establir les seves facultats, que resten excloses de les funcions del tutor, excepte en relació amb els actes que excedeixen les facultats conferides a l'administrador.

2. A manca de previsions establertes pel donant o pel testador, s'apliquen a l'administrador les normes relatives a la tutela.

Article 31. Nomenament per l'autoritat judicial

1. Si no arriben a exercir la tutela les persones designades pel tutelat o pels seus progenitors o no han fet ús de la facultat de nomenament de tutor, el nomenament correspon al batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària.

2. El batlle nomena tutora la persona que per la seva situació personal i patrimonial i per altres circumstàncies concurrents considera més apta per a l'exercici de la tutela.

3. El batlle fixa també la remuneració que ha de percebre el tutor, en funció del patrimoni de la persona destinatària de la tutela.

Article 32. Tutela privada

1. A petició de la persona que nomena un tutor en previsió d'una futura declaració judicial de modificació de la capacitat, dels progenitors que en nomenen un per als seus fills menors d'edat per al cas que s'hagi de constituir una tutela, de dos parents en la línia recta descendent o ascendent majors d'edat, o d'un d'ells i el cònjuge o el convivent amb la persona amb la capacitat modificada judicialment, el batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària pot autoritzar la constitució d'un consell de tutela per gestionar una empresa familiar de la qual forma part la persona destinatària de la tutela, amb la facultat que nomeni un tutor i que controli la seva gestió.

2. El consell de tutela està integrat per un mínim de tres persones i per un màxim de cinc persones que reuneixin els requisits de capacitat que exigeix aquesta Llei per a l'exercici del càrrec de tutor, designades pel batlle. El cònjuge o el convivent pot formar part del consell de tutela.

3. Les persones que formen el consell de tutela han de prestar les garanties que assenyali el batlle per tal d'assegurar l'exercici correcte de les seves funcions abans de prendre possessió del càrrec, i tenen dret a percebre la remuneració que fixi el mateix batlle.

4. El batlle, a instàncies del Ministeri Fiscal o de les persones indicades en l'apartat 1 d'aquest article, pot decretar l'extinció del consell de tutela si l'interès de la persona destinatària de la tutela ho exigeix o si els seus membres no compleixen de forma correcta les funcions pròpies del càrrec.

Subsecció tercera. Constitució de la tutela

Article 33. Legitimació per promoure la seva constitució

1. Estan obligats a promoure la constitució de la tutela el cònjuge o el convivent, els descendents, ascendents i germans de la persona amb la capacitat modificada judicialment, el guardador de fet i la institució que en tingui la guarda; altrament responen dels danys i perjudicis ocasionats a la persona que ha de ser destinatària de la tutela.

2. Les autoritats administratives i judicials que per raó de l'exercici de les seves funcions tinguin coneixement que una persona ha de ser destinatària de la tutela, han de demanar de forma immediata la seva constitució o disposar-la d'ofici.

3. Qualsevol persona que tingui coneixement de la necessitat de constitució d'una tutela, ha de posar-ho en coneixement del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària o del Ministeri Fiscal.

Article 34. Nomenament

1. La tutela es constitueix per sentència recaiguda en el procediment de modificació de la capacitat o per aute recaigut en el procediment de jurisdicció voluntària, en aquest darrer cas amb audiència prèvia del menor si té almenys dotze anys i de les altres persones que el batlle cregui convenient.

2. El batlle dona possessió del càrrec a la persona que ha d'exercir la tutela en el tràmit d'execució de sentència de modificació de la capacitat, o en el procediment de jurisdicció voluntària esmentat a l'apartat anterior, un cop efectuat el nomenament.

3. Si el tutor anteriorment nomenat cessa en les seves funcions, el nomenament d'un nou tutor s'ha d'efectuar també en el mateix tràmit d'execució de

sentència de modificació de la capacitat o en el procediment de jurisdicció voluntària esmentat a l'apartat 1.

Article 35. Publicitat

1. Les resolucions judicials sobre els càrrecs tutelars s'han d'inscriure en el Registre Civil, a instància del batlle que les ha adoptat, mitjançant testimoni de la resolució judicial ferma escaient.

2. Els actes realitzats per la persona destinatària de la tutela abans de la inscripció de la resolució judicial en el Registre Civil no es poden oposar a tercers de bona fe.

Subsecció quarta. Obligacions del tutor

Article 36. Inventari

1. El tutor ha de fer un inventari judicial complet del patrimoni inicial de la persona destinatària de la tutela, encara que existeixi dispensa de prendre inventari, amb intervenció del Ministeri Fiscal i de les persones que el batlle competent consideri escaient citar, dins els seixanta dies naturals següents a la presa de possessió del càrrec, termini que pot ser objecte de pròrroga judicial per causa justa, fins a un màxim de seixanta dies més. La mateixa obligació ha de complir el tutor respecte dels béns que adquireixi posteriorment la persona destinatària de la tutela.

2. Fins després d'haver practicat l'inventari, el tutor sols pot realitzar els actes de gestió que no admetin demora.

Article 37. Mesures per garantir la gestió del patrimoni

El tutor està obligat a adoptar les mesures següents amb càrrec al patrimoni de la persona destinatària de la tutela:

a) Invertir els diners que formen part del patrimoni de la persona destinatària de la tutela, excepte les quantitats necessàries per atendre les despeses ordinàries de la tutela, en dipòsits bancaris, en préstecs amb interès i garantia real o en béns prudencialment segurs.

b) Dipositar o tenir en lloc segur els valors, les joies, les obres d'art i altres objectes valuosos que formen part del patrimoni de la persona destinatària de la tutela i posar el fet en coneixement del batlle competent.

c) Si en el patrimoni de la persona destinatària de la tutela s'hi troben títols al portador, el tutor ha de convertir-los en títols nominatius a favor de la persona destinatària de la tutela, llevat que el batlle estableixi una altra garantia.

d) Convenir una pòlissa d'assegurança per tal de garantir les responsabilitats derivades de l'exercici de

la tutela, si el valor del patrimoni és superior a l'equivalent de cent cinquanta vegades el salari mínim mensual.

Article 38. Obligació de retre comptes

1. El tutor ha de retre comptes de la seva gestió en qualsevol moment a instàncies del batlle competent o en els terminis establerts en la resolució judicial que determina la constitució de la tutela i, com a mínim, s'ha d'efectuar un cop cada any natural.
2. La persona amb la capacitat modificada judicialment, si té prou coneixement i sempre que tingui almenys dotze anys, si es tracta de tutela d'un menor, ha de ser citada a l'acte d'aprovació dels comptes.

Article 39. Responsabilitats

1. El tutor ha d'exercir les seves funcions amb la diligència d'una persona raonable.
2. El tutor respon davant de la persona destinatària de la tutela pels danys i perjudicis ocasionats per l'incompliment o pel compliment defectuós de les seves obligacions en els casos que li siguin imputables.
3. L'acció de responsabilitat prescriu al cap de tres anys, a comptar de l'aprovació dels comptes finals de la tutela.

Subsecció cinquena. Exercici de la tutela

Article 40. Tutela del menor

1. El tutor ha de tenir cura del menor, proporcionar-li aliments i una formació integral, i ha d'actuar com a representant legal del menor en tots els seus actes civils i de gestió del seu patrimoni, excepte en relació amb els actes que per disposició de la llei pot realitzar el menor ell mateix.
2. El menor ha de respectar el tutor i aquest darrer ha de convida amb el menor, llevat que per aute s'autoritzi que el menor resideixi en un lloc diferent, amb audiència prèvia del menor si té coneixement suficient i sempre que tingui almenys dotze anys.
3. El tutor ha de consultar el menor abans de realitzar actes importants que afectin la seva persona o els seus béns si té coneixement suficient i sempre que tingui almenys dotze anys. L'assentiment del menor destinatari de la tutela no allibera el tutor de les seves responsabilitats.

Article 41. Actes del menor exclosos de la tutela

Si el tutor permet de forma expressa o tàcita que el menor d'edat però major de setze anys, destinatari de la tutela, exerceixi una professió o activitat, el menor pot realitzar tots els actes necessaris per a l'exercici regular de la professió o activitat i actuar en relació

amb els béns que adquireixi com si hagués obtingut l'habilitació d'edat.

Article 42. Tutela de la persona amb la capacitat modificada

1. El tutor ha de donar suport i tenir cura de la persona amb la capacitat modificada judicialment, procurar-li aliments i fer tot el que calgui perquè adquireixi o recuperi la seva capacitat i la seva inclusió en la societat, gestionar el seu patrimoni, representar-la excepte en relació amb els actes que pot realitzar ella mateixa per disposició de la llei o de la sentència de modificació de la capacitat i informar anualment el batlle competent de la situació de la persona amb la capacitat modificada judicialment.
2. El domicili de la persona amb la capacitat modificada judicialment és el del tutor, llevat que en la constitució de la tutela o per aute posterior s'hagi disposat altrament.

Article 43. Autorització judicial

El tutor necessita autorització judicial per realitzar tots els actes i amb els mateixos requisits que l'article 214 determina per als progenitors en l'exercici de la seva potestat.

Article 44. Manca d'autorització

Els actes realitzats pel tutor sense obtenir el requisit de l'autorització judicial prèvia o sense haver-la obtingut amb posterioritat a la realització de qualsevol dels actes que enumera l'article anterior són radicalment nuls.

Subsecció sisena. Extinció de la tutela

Article 45. Causes

La tutela s'extingeix per:

- a) La majoria d'edat, emancipació o habilitació d'edat de la persona destinatària de la tutela, llevat que amb anterioritat hagués tingut la capacitat modificada segons l'article 7.2.
- b) L'adopció del tutelat menor d'edat.
- c) La recuperació de la pàtria potestat, si la tutela es va constituir per la seva privació o suspensió.
- d) La mort, declaració de mort o absència de la persona destinatària de la tutela.
- e) La modificació de la sentència quan determina la substitució de la tutela per la curatela o l'extinció de la modificació de la capacitat.

Article 46. Declaració judicial de l'extinció

1. El tutor i la persona destinatària de la tutela han de comunicar en el termini més breu possible al batlle competent la causa que determina l'extinció de la tutela. També pot fer aquesta comunicació qualsevol persona interessada.

2. L'aute que decreta l'extinció de la tutela es comunica d'ofici al Registre Civil pel mateix batlle que l'adopti, de forma posterior i immediata a la seva fermesa.

Subsecció setena. Cessament del tutor

Article 47. Causes

Són causes que determinen el cessament del tutor en les seves funcions:

- a) La mort, declaració de mort o d'absència del tutor o la dissolució de la persona jurídica que exercia el càrrec.
- b) La modificació de la capacitat del tutor després d'haver acceptat el càrrec o l'adveniment d'una causa d'inhabilitació absoluta o relativa per exercir-lo.
- c) La remoció regulada a l'article 49.
- d) L'excusa del tutor admesa per aute del batlle competent.

Article 48. Impossibilitat d'exercir el càrrec

1. El tutor ha de cessar en l'exercici de les seves funcions si, després d'haver acceptat el càrrec, concorre en la seva persona qualsevol de les causes de modificació de la capacitat o d'inhabilitació que preveu la llei o si li és acceptada l'excusa que va al·legar.
2. En aquests casos el tutor té el deure de realitzar els actes indispensables de gestió fins que hagi acceptat el càrrec el nou tutor o fins que s'hagi nomenat un defensor judicial per suplir-lo.

Article 49. Remoció del tutor

1. Procedeix decretar la remoció del tutor quan la seva continuïtat en el càrrec es considera contrària als interessos de la persona destinatària de la tutela.
2. La remoció s'estableix per aute del batlle competent dictat d'ofici o a instàncies del Ministeri Fiscal, de la mateixa persona destinatària de la tutela o de qualsevol altra persona interessada, després d'escoltar el parer del tutor i de les altres persones que el batlle consideri convenient en interès de la persona destinatària de la tutela.
3. Un cop decretada judicialment la remoció es procedeix de forma immediata a nomenar un altre tutor.

Subsecció vuitena. Efectes de l'extinció i del cessament

Article 50. Rendició final de comptes

1. En acabar la tutela o quan es produeix el cessament de la persona que exercia el càrrec, el tutor ha de retre comptes finals justificats de la seva gestió al batlle competent en el termini de sis mesos,

prorrogables per aute si concorre una justa causa, per un altre període de tres mesos, i ha de posar el patrimoni a disposició de la persona destinatària de la tutela, dels seus hereus o del nou tutor.

2. Si el cessament es produeix per defunció, els hereus del tutor han de retre comptes en els terminis esmentats, que es computen des de l'acceptació de l'herència.

Article 51. Reclamació de la rendició de comptes

1. La rendició de comptes pot ser requerida per la persona destinatària de la tutela, pel seu representant legat o pels seus hereus.
2. L'acció de reclamació prescriu al cap de tres anys a comptar del termini establert per a la rendició.
3. Les despeses necessàries de la rendició de comptes van a càrrec del patrimoni de la persona destinatària de la tutela.

Article 52. Aprovació dels comptes

1. El batlle competent ha de donar o denegar l'aprovació dels comptes després d'haver conferit audiència a la persona destinatària de la tutela o al seu hereu, i al nou tutor, curador o defensor judicial, i pot practicar abans de l'aprovació les diligències que consideri pertinents.
2. El ròssec dels comptes finals merita interessos legals a favor del tutor des que ha requerit pagament a l'obligat, amb el lliurament previ del patrimoni, i si el ròssec és desfavorable al tutor, merita interessos legals des del moment de l'aprovació dels comptes.

Article 53. Efectes de l'aprovació

1. L'aprovació dels comptes pel batlle competent no impedeix l'exercici de les accions que recíprocament puguin correspondre, per raó de la tutela, al tutor i a la persona destinatària de la tutela o als seus hereus.
2. Aquesta acció prescriu al cap de tres anys a comptar de l'aprovació del compte final.
3. Si l'acció de responsabilitat es fonamenta en un fet delictiu, el termini de prescripció és el que estableix la legislació penal pel fet delictiu, si aquest termini és superior al que preveu l'apartat anterior.

Secció tercera. La curatela

Article 54. Persones destinatària de la curatela

Són destinatàries de la curatela:

- a) Les persones menors d'edat emancipades i les que han obtingut l'habilitació d'edat.
- b) Les persones amb la capacitat modificada judicialment per a les quals no es considera escaient la constitució de la tutela.
- c) Les persones declarades pròdigues.

d) Les persones declarades absents, d'acord amb l'article 61 d'aquesta Llei, en relació amb els seus interessos patrimonials.

Article 55. Constitució de la curatela per disposició de la llei

El batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària pot decidir la constitució d'una curatela:

- a) Quan es tracta de salvaguardar els interessos d'una persona concebuda.
- b) Quan l'herència es defereix a favor de persones inicialment incertes.
- c) En relació amb les fundacions en període de constitució, si manca el nomenament de persona encarregada de la gestió del patrimoni fundacional.
- d) Per a la gestió de fons de subscripció per a finalitats socials o d'utilitat general de caràcter temporal, quan les persones designades per a la gestió no exerceixen les seves funcions.

Article 56. Normativa aplicable

Són aplicables a la curatela les disposicions establertes en la secció anterior per a la tutela, llevat que del text de la llei se'n dedueixi una altra cosa.

Article 57. Preexistència de tutela

Si la persona que ha de ser destinatària de la curatela ha estat sota el règim de la tutela, es confereix el càrrec de curador a la persona que ha exercit la tutela, tret que el batlle competent ho disposi altrament.

Article 58. Curatela dels menors emancipats i habilitats d'edat

1. La curatela dels menors emancipats i dels habilitats d'edat només s'ha de constituir, a instàncies seves, quan calgui l'assentiment del curador.
2. El menor emancipat o habilitat d'edat necessita l'assentiment del curador per realitzar tots els actes i amb els mateixos requisits que l'article 214 determina per als progenitors en l'exercici de la seva potestat.

Article 59. Curatela de les persones amb la capacitat modificada judicialment

1. La curatela de les persones amb la capacitat modificada judicialment té per objecte complementar la seva capacitat d'obrar. Per tant, el curador ha de donar el seu assentiment als actes que determina la sentència que estableix la modificació de la capacitat.
2. Si la sentència omet pronunciar-se sobre aquest punt, es requereix l'assentiment del curador en

relació amb els actes que esmenten els articles 43 i 58.

Article 60. Curatela del pròdig

1. El procés de declaració de prodigalitat d'una persona se substancia d'acord amb les normes del procediment de modificació de la capacitat que regula la Llei del Codi de procediment civil, amb les especialitats que també s'hi preveuen.
2. Amb independència del que estableixi la sentència que declara la prodigalitat, l'assentiment del curador és necessari per als actes que esmenta l'article 58.

Article 61. Curatela de l'absent

1. La declaració judicial d'absència d'una persona major d'edat determina que es nomeni un curador que gestioni els seus interessos patrimonials, en la mesura que necessitin ser administrats.
2. La declaració judicial d'absència es tramita pel procediment de jurisdicció voluntària que regula la Llei del Codi de procediment civil, a instàncies del cònjuge o el convivent, dels descendents o ascendents de l'absent o del Ministeri Fiscal. El curador assumeix les funcions de conservació, administració i defensa del patrimoni de l'absent i la resta de funcions que li confereixi l'acte de declaració d'absència en atenció a les circumstàncies que concorrien en el cas concret. En qualsevol cas el curador necessita autorització judicial per disposar dels béns no consumibles o no deteriorables.
3. La curatela de l'absent s'extingeix per acte del batlle competent, quan la persona interessada ja es troba en condicions de gestionar el seu patrimoni i en els casos de mort o de declaració de mort de l'absent, d'acord amb la Llei de la successió per causa de mort.

Article 62. Conseqüències de la manca d'assentiment

1. Els actes realitzats sense l'assentiment del curador quan l'assentiment sigui preceptiu són impugnables a instàncies del mateix curador mentre està vigent el càrrec, de la persona destinatària de la curatela i, en el cas de la prodigalitat, per les persones que estan legitimades per demanar la declaració judicial de prodigalitat d'acord amb les normes de la Llei del Codi de procediment civil.
2. L'acció s'ha d'interposar en el termini de tres anys, que en relació amb les persones destinatària de la curatela es computen des de la seva extinció.

Secció quarta. *El defensor judicial*

Article 63. *Procedència del nomenament*

Procedeix el nomenament de defensor judicial en els casos de conflicte d'interessos entre la persona titular de la institució tutelar i la persona destinatària de la tutela o la curatela, quan no existeix o esdevé inoperant la tutela o la curatela i en els altres casos que preveu la llei.

Article 64. *Nomenament*

El nomenament de defensor judicial es fa mitjançant aute dictat en el procediment de jurisdicció voluntària que regula la Llei del Codi de procediment civil, d'ofici o a instàncies del Ministeri Fiscal, de la persona titular de la institució tutelar o de qualsevol persona legitimada per comparèixer en judici, i ha de recaure en la persona que el batlle consideri més escaient per a l'exercici del càrrec en atenció a les circumstàncies que determinen el seu nomenament.

Article 65. *Funcions*

L'actuació del defensor judicial s'ha de concretar en l'acte o actes que n'han determinat el nomenament i ha de retre comptes de la seva gestió al batlle competent una vegada acabada.

Secció cinquena. *La guarda de fet*

Article 66. *Supòsits d'actuació*

Quan respecte a un menor d'edat o una persona amb la capacitat modificada judicialment o que pugui ser susceptible de modificació de la capacitat, una altra persona exerceix temporalment funcions pròpies de les institucions de protecció o de suport sense un títol suficient que legitimi la seva actuació, el guardador de fet resta sotmès a les obligacions i als deures que la llei imposa als titulars de la institució tutelar.

Article 67. *Facultats*

1. Els actes conservatius realitzats pel guardador de fet són vàlids i produeixen tots els seus efectes sempre que suposin una actuació en benefici de la persona menor o amb la capacitat modificada judicialment.
2. Els altres actes realitzats pel guardador de fet que no puguin qualificar-se de conservatius poden ser impugnats a instàncies de la mateixa persona destinatària de la guarda de fet o pel seu representant legal en el termini de quatre anys, a comptar de la data en què són realitzats. Els tercers de bona fe que han contractat amb el guardador de fet poden exigir al guardador la indemnització de danys i perjudicis que escaigui si s'anul·la el contracte.

Article 68. *Indemnització*

El guardador de fet té dret al reemborsament de les despeses realitzades i de les despeses que li ha ocasionat la guarda, sempre que no li siguin imputables, i a percebre una retribució per la seva actuació, sempre que hagi resultat favorable als interessos de la persona destinatària de la guarda de fet.

Article 69. *Rendició de comptes*

En acabar la guarda de fet, el batlle competent, atesa la seva durada, pot ordenar que el guardador li reti comptes de la seva gestió.

Títol II. *La família*

Capítol primer. *El matrimoni*

Article 70. *El matrimoni*

L'home i la dona tenen dret a contreure matrimoni i a fundar una família, d'acord amb les disposicions d'aquesta Llei.

Secció primera. *La promesa de matrimoni*

Article 71. *Efectes*

La promesa de matrimoni no obliga a contreure matrimoni ni atorga acció per exigir les prestacions convingudes en el cas que no s'arribi a celebrar, amb independència de quina sigui la causa.

Article 72. *Restitució de les donacions nupcials*

1. Pot exigir-se la restitució de les donacions que tenen causa en una promesa de matrimoni, si el matrimoni no s'ha celebrat.
2. L'acció per reclamar la restitució d'aquestes donacions prescriu en el termini d'un any, comptat des del dia de la negativa a la celebració del matrimoni, notificada fefaentment a qualsevol dels promesos, a comptar del trentè dia posterior a la data d'haver estat fefaentment requerit un dels promesos, o a comptar del dia de la mort d'un d'ells.

Article 73. *Rescabament de danys*

1. L'incompliment sense justa causa de la promesa de matrimoni, feta per una persona major d'edat, produeix l'obligació de rescabalar l'altra part de les despeses fetes i de les obligacions contretes a causa de la promesa.
2. L'acció prescriu en el termini d'un any, comptat des de la negativa a la celebració del matrimoni, notificada fefaentment per qualsevol dels promesos, o a comptar del trentè dia posterior a la data d'haver estat fefaentment requerit un dels promesos i sempre que no hagi donat resposta.

Secció segona. Sistema matrimonial

Article 74. Formes de matrimoni

El matrimoni civil i el canònic produeixen els mateixos efectes.

Article 75. Llibertat d'opció

Els contraents poden optar per qualsevol de les dos formes de celebració del matrimoni.

Article 76. Àmbit d'aplicació de la normativa andorrana

Poden contreure matrimoni d'acord amb les disposicions d'aquesta Llei:

- a) Els andorrans, àdhuc en el cas que solament un dels contraents gaudeixi de la nacionalitat andorrana.
- b) Els estrangers que tinguin, almenys un d'ells, la seva residència al Principat d'Andorra.

Article 77. Matrimoni en un país estranger

Els andorrans i els que gaudeixin de la residència al Principat d'Andorra poden contreure matrimoni fora del Principat d'Andorra segons la forma establerta per la llei del lloc de la celebració, però resten subjectes a les disposicions dels articles 81, 82, 83 i 84 d'aquesta Llei, i amb l'obligació d'inscriure el matrimoni en el Registre Civil del Principat d'Andorra.

Secció tercera. Requisits del matrimoni

Article 78. El consentiment

1. No hi ha matrimoni vàlid sense consentiment matrimonial.
2. La condició, el termini o el mode en el consentiment matrimonial es consideren sempre com a no posats.

Article 79. Edat

No poden contreure matrimoni civil els menors de divuit anys.

Article 80. Persones que no poden prestar el consentiment

1. No poden prestar un consentiment matrimonial vàlid aquells a qui hagi estat limitada la concreta capacitat requerida, les persones que no tenen suficient ús de raó en el moment de contreure matrimoni o les que no poden assumir les obligacions essencials del matrimoni.
2. En aquests casos el funcionari que ha d'autoritzar-lo ha de disposar de dos certificats medicopsiquiàtrics sobre l'aptitud per prestar el consentiment matrimonial.

Article 81. Matrimoni anterior

No poden contreure matrimoni civil els cònjuges que estan lligats per un vincle matrimonial precedent.

Article 82. Parentiu

1. No poden contreure matrimoni civil entre ells:
 - a) Els parents en línia recta per consanguinitat o per adopció.
 - b) Els parents en línia col·lateral per consanguinitat fins al tercer grau.
 - c) Els adoptats amb els seus germans adoptius.
2. El batlle al qual correspongui pel torn de jurisdicció voluntària, oït el Ministeri Fiscal, pot dispensar, amb justa causa i a petició de part, del parentiu en línia col·lateral en tercer grau i els que es deriven de l'adopció.
3. La computació del parentiu es fa d'acord amb les prevencions dels articles 241 i 242 de la Llei de la successió per causa de mort.

Article 83. Delicte

1. No poden contreure matrimoni entre elles les persones condemnades com a autores, còmplices o en grau de temptativa de la mort del cònjuge de qualsevol d'elles.
2. El batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària, oït el parer del Ministeri Fiscal, pot dispensar, amb justa causa i a petició de part, d'aquest impediment.

Secció quarta. Formalitats preliminars del matrimoni

Article 84. Expedient matrimonial

1. Les persones que desitgen contreure matrimoni civil han de promoure un expedient, personalment o per mitjà d'una persona amb un poder notarial especial, davant el Registre Civil. Aquest expedient ha de comprendre:
 - a) Un escrit, signat per ambdós contraents, en què s'ha de fer constar el nom, els cognoms, l'estat, el lloc i la data de naixement, la nacionalitat, la professió, la residència i el domicili de cada un dels contraents, i el nom i els cognoms dels seus progenitors, així com el lloc on se celebrarà el matrimoni, i en el qual han de manifestar la seva voluntat de contreure matrimoni.
 - b) El certificat de naixement dels futurs contraents.
 - c) Un document acreditatiu de l'estat civil.
 - d) Els documents que acrediten el domicili i la residència dels contraents.
2. Si els futurs contraents no poden acreditar documentalment el seu estat civil, el registrador civil

els ha de demanar que aportin altres proves que ho acreditin.

Article 85. Publicitat

1. La celebració del matrimoni civil ha de ser precedida per la publicació de les proclames matrimonials, en les quals s'expressen totes les dades a què es refereix l'article 84.1.
2. La publicació de les proclames és efectuada pel Registre Civil, d'acord amb les normes de la Llei del Registre Civil.

Article 86. Terminis

El matrimoni civil pot celebrar-se a partir del cinquè dia natural posterior a la data en què s'hagi complert el termini de publicació. Si dintre dels sis mesos posteriors a aquesta data no se celebra el matrimoni civil, ha de repetir-se'n la publicació.

Article 87. Resolució de l'expedient

L'autorització o la denegació de la celebració del matrimoni es regeix per les normes de la Llei del Registre Civil.

Secció cinquena. Celebració del matrimoni civil

Article 88. Lloc

1. El matrimoni civil se celebra públicament a la casa del Comú, en presència de dos testimonis majors d'edat i davant del cònsol major de la parròquia en què un dels contraents tingui la residència o en què hagin escollit lliurement celebrar el matrimoni.
2. El cònsol major pot delegar les seves funcions en la celebració del matrimoni civil en el cònsol menor o en un membre del Consell del Comú de la parròquia.

Article 89. Forma de celebració

1. El cònsol o el seu delegat, en presència dels dos testimonis i dels contraents, dona lectura als articles 94 i 95 d'aquesta Llei i pregunta als contraents si desitgen contreure matrimoni.
2. Després que els contraents han expressat, verbalment o, en cas de no poder parlar, per signes equivalents, el consentiment matrimonial, el cònsol o el seu delegat els declara units en matrimoni.
3. El cònsol o el seu delegat, els contraents i els testimonis signen tot seguit l'acta de matrimoni civil, en dos exemplars, segons el model establert.
4. Un exemplar de l'acta de matrimoni és tramès pel cònsol o pel seu delegat al Registre Civil el primer dia hàbil següent a la celebració del matrimoni. L'altre exemplar es conserva als arxius del Comú corresponent.

Article 90. Matrimoni en perill de mort

1. En cas d'imminent perill de mort d'un dels contraents, qualsevol cònsol, després de l'informe previ d'un metge o del metge forense, acompanyat de dos testimonis, pot autoritzar la celebració del matrimoni civil sense necessitat de l'expedient previ ni de proclames. En aquest cas és suficient la declaració jurada dels contraents i dels testimonis, en què s'ha de fer constar que no hi ha cap impediment entre ells, que no sigui dispensable d'acord amb les disposicions d'aquesta Llei.

2. En cas de motiu greu, el cònsol es pot desplaçar al domicili o residència d'un dels contraents per celebrar el matrimoni.

Article 91. Oposició al matrimoni

El cònsol no pot negar-se a celebrar el matrimoni per si mateix o pel seu delegat. En cas que consideri que hi ha algun motiu raonable per no autoritzar el matrimoni ho ha de posar immediatament en coneixement del registrador civil, el qual ha de resoldre en el termini màxim de tres dies hàbils, d'acord amb el que preveu l'article 87 d'aquesta Llei.

Secció sisena. El matrimoni canònic

Article 92. Règim jurídic

El matrimoni canònic produeix plens efectes civils des que se celebra i es regeix per les disposicions del títol II d'aquesta Llei.

Article 93. Inscripció

L'obligació i el procediment per a la inscripció del matrimoni canònic en el Registre Civil es regulen per les normes de la Llei del Registre Civil.

Secció setena. Els efectes personals i patrimonials del matrimoni

Article 94. Equiparació jurídica dels cònjuges

1. Els cònjuges tenen en el matrimoni els mateixos drets i deures.
2. Els drets i deures que la llei deriva del matrimoni són irrenunciables.

Article 95. Deures recíprocs dels cònjuges

La celebració del matrimoni origina el vincle conjugal i una comunitat de vida, en la qual els cònjuges han de respectar-se i ajudar-se mútuament, viure junts, guardar-se fidelitat i actuar sempre en interès de la família.

Article 96. Domicili familiar

1. Els cònjuges determinen de comú acord el domicili familiar i, en cas de discrepància, qualsevol d'ells pot demanar al batlle al qual correspongui per

torn de la jurisdicció civil competent que el determini, tenint en compte l'interès familiar.

2. Es presumeix que els cònjuges conviuen en el domicili familiar.

3. Cadascun dels cònjuges pot establir a més a més un domicili propi quan sigui necessari per al seu treball o per a una gestió adequada dels seus interessos, sense que això suposi un trencament del deure de convivència.

Article 97. Direcció de la família

1. La direcció de la família correspon als dos cònjuges d'acord amb el nivell de vida que han convingut i els usos socials vigents en el lloc de la seva residència.

2. Qualsevol dels cònjuges està legitimat per realitzar els actes necessaris per atendre les necessitats ordinàries de la família, com són les derivades d'aliments en el seu sentit més ampli, les de conservació i millores necessàries o útils de l'habitatge familiar i altres béns d'ús comú, i les atencions de previsió sanitària i educativa.

3. En relació amb les necessitats que no es poden qualificar d'ordinàries, els cònjuges sols estan legitimats per realitzar actes en interès de la família:

a) Si han obtingut el consentiment de l'altre cònjuge o una autorització del batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent.

b) Si es tracta d'una despesa urgent i l'altre cònjuge es troba en la impossibilitat de donar el seu consentiment.

4. No tenen la consideració de despeses familiars les que responen a l'interès particular d'un dels cònjuges, ni les derivades de la gestió i defensa dels béns privatis, ni les de manteniment dels fills no comuns si no conviuen amb els cònjuges.

5. Cap dels cònjuges es pot atribuir la representació de l'altre, si no li ha estat conferida.

Article 98. Contribució a les despeses familiars

1. Els cònjuges han de contribuir al sosteniment de les despeses familiars en la forma convinguda i, a manca de pacte, en proporció als seus respectius ingressos i a la seva capacitat de treball professional o domèstic i, subsidiàriament, en proporció als respectius patrimonis.

2. L'incompliment de l'obligació de contribuir per un dels cònjuges legitima l'altre per demanar al batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent que, després d'escoltar sumàriament l'altre cònjuge, adopti les mesures escaients per tal de fer efectives les contribucions pendents i assegurar el pagament de les contribucions futures. Aquestes mesures poden ser modificades.

Article 99. Responsabilitat

1. Els cònjuges responen solidàriament de les obligacions concretes per a les necessitats ordinàries de la família i les extraordinàries que estableix l'article 97.3.

2. En els casos de compres a terminis o préstecs, els cònjuges sols responen amb el caràcter de deutors solidaris si tots dos han prestat el seu consentiment contractual.

Article 100. Habitatge familiar

1. El cònjuge titular de l'habitatge familiar o dels mobles d'ús ordinari no pot, sense el consentiment exprés del seu cònjuge, disposar-ne ni realitzar cap acte jurídic sobre l'habitatge que comprometi de forma immediata o eventual l'allotjament de la família.

2. Si no és possible obtenir el consentiment de l'altre cònjuge, o l'altre cònjuge es nega de forma injustificada a donar el seu consentiment, el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent pot autoritzar l'acte projectat en interès de la família.

3. L'acte realitzat per un dels cònjuges sense el consentiment de l'altre, o sense l'autorització judicial supletòria, pot ser impugnat a instàncies del consort o dels seus hereus o dels fills comuns menors d'edat que convisquin a l'habitatge familiar en el termini de quatre anys a comptar de la data en què en tinguin coneixement o en què tingui lloc la separació dels cònjuges. No escau la impugnació enfront el tercer adquirent de bona fe a títol oneros.

4. L'adquirent de l'habitatge familiar també pot impugnar l'acte realitzat unilateralment per un dels cònjuges si l'alienant ha declarat falsament que el seu cònjuge el consent.

Article 101. Activitats dels cònjuges

Els cònjuges poden exercir qualsevol activitat lucrativa i realitzar tots els actes que se'n derivin sense el consentiment ni l'autorització de l'altre cònjuge.

Article 102. Deure d'informació recíproca

Cadascun dels cònjuges pot demanar a l'altre una informació adequada dels seus béns, ingressos i deutes, amb el límit del respecte al secret professional en els casos que sigui procedent i en funció de l'atenció a les despeses familiars.

Secció vuitena. Les relacions patrimonials entre cònjuges

Subsecció primera. Disposicions generals

Article 103. Règim econòmic del matrimoni

1. El règim econòmic matrimonial és el convingut en capítols matrimonials.
2. A manca de pacte, o en el cas d'ineficàcia dels capítols, el règim econòmic matrimonial és el de separació de béns.

Article 104. Inoposabilitat de la modificació del règim

La modificació del règim econòmic matrimonial realitzada durant el matrimoni o les liquidacions practicades pels cònjuges no perjudiquen els drets adquirits per terceres persones abans de la inscripció de la modificació en el Registre Civil.

Article 105. Negocis jurídics entre cònjuges

1. Els cònjuges es poden transmetre béns i drets per qualsevol títol i dur a terme entre ells tot tipus d'actes i negocis jurídics.
2. En cas d'impugnació judicial correspon als cònjuges la prova del caràcter oneros de la transmissió.

Subsecció segona. Les donacions per raó de matrimoni

Article 106. Concepte

1. Tenen la consideració de donacions per raó de matrimoni les atorgades en contemplació del matrimoni fora de capítols matrimonials per un dels futurs contraents a favor de l'altre, les recíproques entre ells o les atorgades per terceres persones a favor d'un dels contraents o d'ambdós.
2. Aquestes liberalitats es regulen per les normes generals sobre donacions, llevat el que disposen els articles següents.

Article 107. Eficàcia

Llevat pacte en contrari, l'eficàcia de les donacions per raó de matrimoni resta sotmesa a la celebració del matrimoni.

Article 108. Caducitat

Les donacions per raó de matrimoni atorgades fora de capítols matrimonials caduquen si el matrimoni no s'ha celebrat en el termini d'un any des del lliurament de la cosa donada.

Article 109. Nul·litat del matrimoni

1. La declaració de nul·litat del matrimoni determina la nul·litat d'aquestes donacions, sense que aquesta ineficàcia es pugui oposar a tercers de bona fe i a

títol oneros que han realitzat la seva adquisició en el període comprès entre la celebració del matrimoni i la inscripció en el Registre Civil de la sentència de nul·litat.

2. El cònjuge de bona fe no ha de restituir els fruits dels béns donats que ha percebut amb anterioritat a la demanda de nul·litat del matrimoni.

Secció novena. Els capítols matrimonials

Article 110. Concepte i requisits

1. Els capítols matrimonials són un negoci jurídic en el qual es pot pactar un règim econòmic matrimonial diferent del legal supletori, atorgar pactes successoris, fer donacions i establir les estipulacions i els pactes lícits que es considerin adients, àdhuc per als supòsits de ruptura matrimonial.
2. Els capítols matrimonials es poden atorgar i modificar abans o després de la celebració del matrimoni. Els atorgats abans esdevenen efectius des de la celebració del matrimoni i caduquen en el cas de no celebrar-se el matrimoni en el termini d'un any a comptar de la data de l'atorgament.

Article 111. Forma i publicitat

1. Els capítols matrimonials han de constar en escriptura pública.
2. La inscripció dels capítols matrimonials en el Registre Civil resta sotmesa a les prescripcions de la Llei del Registre Civil.

Article 112. Capacitat

1. Tenen capacitat per atorgar capítols matrimonials abans de la celebració del matrimoni les persones que gaudeixen de capacitat per casar-se.
2. No és necessària la intervenció del defensor judicial en les donacions atorgades pels progenitors a favor dels fills, sempre que no siguin oneroses ni hi hagi contradicció d'interessos entre donant i donatari.

Article 113. Modificació

Els cònjuges poden modificar en qualsevol moment el seu règim econòmic matrimonial. La modificació o la resolució dels pactes successoris s'ha de fer d'acord amb l'article 75 de la Llei de la successió per causa de mort.

Article 114. Interdependència dels pactes capitulars

Els actes realitzats de forma directa o per persona interposada que persegueixen una derogació, disminució o perjudici de l'heretament o de les donacions atorgades en capítols matrimonials, poden ser impugnats com a fraudulents a instàncies de qualsevol perjudicat en el termini de quatre anys a

comptar de la data en què es tingui coneixement de l'acte fraudulent.

Article 115. Revocació

Les donacions atorgades en capítols matrimonials únicament són revocables per incompliment de les càrregues imposades al donatari, si bé poden ser reduïdes en cas d'inoficiositat legitimària. L'acció revocatòria s'ha d'exercitar en el termini de quatre anys a comptar de l'incompliment de la càrrega.

Article 116. Ineficàcia

Els capítols matrimonials queden sense efecte si el matrimoni és declarat nul o es dissol per sentència de divorci, amb excepció dels pactes convinguts en previsió d'una crisi matrimonial.

Secció desena. El règim econòmic matrimonial

Article 117. Autonomia patrimonial

En el règim de separació de béns els cònjuges conserven la titularitat exclusiva sobre els béns dels quals eren titulars en iniciar-se el règim i els que adquireixen durant el matrimoni. Els dos cònjuges tenen les facultats de gaudi, administració i disposició dels seus béns, dins els límits que estableix la llei.

Article 118. Determinació de les titularitats

1. Són béns de cada cònjuge els que tenia en casar-se i els que hagi adquirit amb posterioritat per qualsevol títol.
2. Els béns adquirits a títol onerós per un cònjuge durant el matrimoni pertanyen al que consti com el seu titular. Si es prova que la contraprestació satisfeta per adquirir-los pertanyia a l'altre cònjuge, es presumeix que aquesta contraprestació ha estat donada.
3. Els béns mobles de valor ordinari i ús familiar, adquirits a títol onerós durant el matrimoni, es presumeix que pertanyen a ambdós cònjuges per meitats indivises, qualsevol que sigui la seva titularitat formal.
4. En cas de dubte insalvable sobre la titularitat de béns o drets, es presumeix que pertanyen a ambdós cònjuges per meitats indivises. S'exceptuen els béns mobles d'ús personal d'un dels cònjuges que no siguin de valor extraordinari i els que estiguin destinats directament a l'exercici de la seva professió o ofici.

Article 119. Règim jurídic de les donacions capitulars

1. Les donacions atorgades pels progenitors en capítols matrimonials a favor dels fills comuns, sense designació de parts, es presumeixen fetes en

proporció a la quantia del patrimoni dels donants al temps de la donació.

2. Els béns donats conjuntament als contraents o als cònjuges en capítols matrimonials pertanyen a tots dos en proindivís ordinari i a parts iguals, llevat que el donant ho disposi altrament.

Article 120. Règim jurídic dels béns adquirits en proindivís

1. Els béns adquirits pels cònjuges en proindivís durant el matrimoni resten subjectes a les normes generals sobre comunitat de béns i cadascun d'ells pot demanar, en qualsevol moment, la seva divisió d'acord amb les normes sobre l'extinció de la comunitat.
2. Si els cònjuges són titulars d'un compte indistint, els creditors de qualsevol d'ells per deutes privatus sols poden embargar la meitat del ròssec que presenta el compte, sense perjudici de les accions que pugui exercitar el cònjuge no deutor respecte de la suma embargada o els creditors en relació amb la resta del ròssec.

Article 121. Administració dels béns privatus

Els cònjuges administren els respectius patrimonis privatus sense cap intervenció de l'altre cònjuge.

Article 122. Extinció i liquidació

1. El règim econòmic matrimonial de separació de béns s'extingeix en els casos de dissolució o de declaració de nul·litat del matrimoni, per la sentència que decreta la separació dels cònjuges i quan els cònjuges acorden la seva substitució durant el matrimoni per un altre règim de béns.
2. La liquidació del règim de separació de béns s'ha de practicar per acord entre els cònjuges o del sobrevivent d'ells i els hereus del premort i, a falta d'acord, per sentència recaiguda en un procés que es tramita pel procediment ordinari que regula la Llei del Codi de procediment civil.

Secció onzena. Crisis matrimonials

Subsecció primera. La nul·litat del matrimoni civil

Article 123. Causes de nul·litat del matrimoni

És nul el matrimoni civil celebrat:

- a) Sense consentiment matrimonial.
- b) Quan el consentiment estigui viciat per manca de discerniment, d'acord amb el que disposa l'article 80 d'aquesta Llei, s'hagi prestat amb error sobre la persona o refusant una qualitat essencial del matrimoni, o quan per obtenir-lo s'hagi utilitzat l'engany sobre una qualitat de l'altre cònjuge que per

la seva naturalesa pugui pertorbar greument la vida conjugal.

c) Quan el consentiment estigui viciat per manca de llibertat per haver-se prestat per violència o por greu provinent d'una causa externa, encara que no s'hagi provocat intencionadament.

d) Entre persones concernides per algun dels impediments establerts pels articles 79, 81, 82 i 83 d'aquesta Llei, llevat que s'hagin dispensat d'acord amb el que recullen els esmentats articles.

e) Sense la intervenció del cònsol o el seu delegat o sense la presència dels testimonis.

f) Sense l'autorització establerta per l'article 87 d'aquesta Llei, excepte el cas previst en l'article 90.

Article 124. Convalidació del matrimoni nul

El matrimoni civil que sigui nul en virtut de les disposicions d'aquesta Llei es convalida si els contraents conviuen durant un any a comptar:

a) De la seva majoria d'edat, quan hagin contret matrimoni invàlidament per raó de l'impediment d'edat establert per l'article 79 d'aquesta Llei.

b) Del moment en què s'esvaeixi l'error o es descobreixi l'engany o cessin la violència o la por a què es refereix l'article 123.c.

Article 125. Efectes respecte dels fills i el contraent de bona fe

La declaració de nul·litat del matrimoni civil no invalida els efectes produïts respecte dels fills nascuts del matrimoni i del contraent o contraents de bona fe, la qual es presumeix si no es prova el contrari.

Subsecció segona. La separació matrimonial

Article 126. Causes de separació

Es decreta judicialment la separació, qualsevol que sigui la forma de celebració del matrimoni:

a) A petició d'ambdós cònjuges o d'un amb el consentiment de l'altre, un cop transcorreguts tres mesos des de la celebració del matrimoni. Amb la demanda s'ha d'acompanyar una proposta de conveni regulador d'acord amb les normes de la Llei del Codi de procediment civil.

b) A petició d'un sol dels cònjuges, un cop transcorreguts tres mesos des de la celebració del matrimoni. No és necessari el transcurs d'aquest termini per interposar la demanda quan s'acrediti l'existència d'un risc greu per al cònjuge demandant o per als seus fills. Amb la demanda s'ha d'acompanyar una proposta fonamentada de les mesures que hagin de regular els efectes derivats de la separació.

Article 127. Efectes

La presentació de la demanda de separació suposa la suspensió de la comunitat de vida generada pel matrimoni i, per tant, cessa l'obligació dels cònjuges de viure junts i el deure de fidelitat. També comporta la revocació dels poders que s'haguessin atorgat els cònjuges entre si i posa fi a la possibilitat de vincular béns de l'altre en virtut de la potestat domèstica.

Article 128. Reconciliació

Els cònjuges poden, de comú acord, interrompre la tramitació del procés en què es pretén la separació o fer cessar els efectes de la sentència o del conveni esmentat en l'article 126.a, mitjançant una declaració expressa formulada davant el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent, si el procés no ha finalitzat, o davant del Registre Civil en cas contrari.

Subsecció tercera. La dissolució del matrimoni civil

Article 129. Causes de dissolució

El matrimoni vàlidament contret és dissolt per les causes següents:

a) Per la mort d'un dels cònjuges.

b) Per la declaració de mort d'un dels cònjuges.

e) Pel divorci.

Article 130. Causes de divorci

Es decreta judicialment el divorci, qualsevol que sigui la forma de celebració del matrimoni, a petició d'un sol dels cònjuges, d'ambdós o d'un amb el consentiment de l'altre, un cop transcorregut un any des de la celebració del matrimoni, quan concorrin els requisits i circumstàncies exigides en l'article 126, respecte del conveni regulador i de la proposta de mesures que n'hagin de regular els efectes.

Article 131. Reconciliació

La reconciliació posterior al divorci no produeix efectes jurídics, però els divorciats poden contraure entre ells un nou matrimoni.

Secció dotzena. Procediment en les causes matrimonials

Article 132. Procediment

Els processos que tinguin com a finalitat obtenir la nul·litat, la separació o el divorci del matrimoni civil es tramiten pel procediment de família que regula la Llei del Codi de procediment civil.

Article 133. Mesures provisionals

1. El batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent, a instància del cònjuge

que ha formulat demanda de nul·litat, de separació o de divorci, o que es proposi formular-la, apreciament la necessitat i la urgència del cas i tenint en compte els interessos familiars més necessitats de protecció, pot disposar les mesures provisionals que consideri oportunes en relació amb la separació dels cònjuges, amb l'atribució de l'ús de l'habitatge familiar i, oït el Ministeri Fiscal, amb la guarda i cura dels fills menors d'edat i el règim de visites, amb la contribució dels cònjuges a les càrregues del matrimoni i a les despeses extraordinàries dels fills, i la fixació de la pensió per als fills. El batlle pot igualment prohibir a un dels cònjuges entrar en contacte amb l'altre o amb els propis fills, en cas de perill greu per a la seva integritat física o psicològica.

2. El procediment per adoptar les mesures provisionals amb caràcter general o en casos d'urgència i necessitat es regeix per les normes de la Llei del Codi de procediment civil.

3. Les mesures establertes en l'anterior apartat 1 es poden adoptar també, a instància de part, en relació amb les persones que no estiguin casades ni acreditin una unió estable de parella, i amb els seus fills.

Secció tretzena. Efectes de la declaració de nul·litat, de separació i de divorci

Article 134. Mesures respecte dels fills

1. Les sentències de declaració de nul·litat del matrimoni, de separació dels cònjuges o de divorci no eximeixen els progenitors de les seves obligacions envers els fills.

2. Totes les mesures sobre educació i guarda dels fills s'adopten en interès i benefici dels fills. El batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent pren les mesures, després d'escoltar si és possible el parer dels fills menors d'edat, i oït el Ministeri Fiscal.

Article 135. Exercici de la pàtria potestat

1. La sentència que atribueixi la potestat al cònjuge al qual s'hagi confiat la guarda dels fills ha de ser motivada. En tot cas cal que determini també en quines condicions el cònjuge que no exerceixi la potestat pot comunicar-se amb els fills i tenir-los en companyia seva i, si és el cas, el règim de comunicació dels nets amb els seus avis, tenint sempre en compte l'interès d'aquells.

2. El batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent, oït el Ministeri Fiscal, pot limitar el dret de comunicació i companyia al·ludits en l'apartat precedent i, excepcionalment, fins i tot suspendre'l, en cas d'incompliment greu dels deures imposats per la decisió de l'autoritat competent, i si es donen circumstàncies molt greus que ho aconsellin.

3. Les ulteriors noces no afecten la pàtria potestat, que s'exercita sense cap intervenció del nou cònjuge.

Article 136. Domicili familiar

L'ús del domicili familiar i dels seus objectes, que no siguin personals de cadascun dels cònjuges, es determina a falta d'acord tenint en compte el cònjuge més necessitat i l'interès dels fills.

Article 137. Pensió compensatòria

1. En el cas de separació o divorci, el cònjuge que experimenti un desequilibri econòmic en relació amb l'altre i que ocasioni un empitjorament respecte a la seva situació anterior en el matrimoni, té dret a una pensió que es fixa en la sentència, atenent les circumstàncies del cas i els aspectes següents:

- a) L'acord dels cònjuges.
 - b) L'edat i l'estat de salut dels cònjuges.
 - c) La qualificació professional i les probabilitats d'accés a un lloc de treball dels cònjuges.
 - d) Els recursos econòmics i les necessitats de cada cònjuge.
 - e) La pèrdua eventual d'un dret de pensió.
 - f) La duració del matrimoni i de la convivència conjugal.
 - g) La dedicació passada i futura a la família dels cònjuges.
 - h) La col·laboració amb el seu treball a les activitats mercantils, industrials o professionals de l'altre cònjuge. Per a una valoració raonable d'aquesta col·laboració s'han de tenir en compte la seva durada, importància i dedicació, com també la remuneració, si n'hi havia, i els anys de convivència.
2. La pensió fixada, com també les bases d'actualització de la pensió i les garanties per pagar-la, es pot modificar per alteracions substancials dels recursos econòmics d'un i altre cònjuge.

3. La pensió fixada pot ser substituïda, mitjançant un conveni acordat en qualsevol moment, per la constitució d'un vitalici, d'un usdefruit sobre determinats béns o pel lliurament d'un capital en béns o en diners.

4. El dret a la pensió s'extingeix pel cessament de la causa que el va motivar, pel compliment del termini fixat, per haver contret el creditor nou matrimoni o per viure conjugalment amb una altra persona. No s'extingeix per la mort del deutor, però els seus hereus poden sol·licitar judicialment la reducció o la supressió de la pensió, si el cabal hereditari no pot satisfer el deute o la pensió afecta els seus drets legítims.

5. Si el matrimoni s'ha declarat nul i hi ha hagut convivència conjugal, el cònjuge que l'ha contret de

bona fe té dret a una indemnització tenint en compte els paràmetres fixats als apartats anteriors.

Article 138. Mesures

En tràmit d'execució de sentències fermes i definitives de separació, de nul·litat o de divorci, el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent adopta totes les mesures pertinents per garantir el compliment de les disposicions d'aquest capítol i el tenor de les dites sentències.

Article 139. Dissolució del règim econòmic matrimonial

La sentència ferma de separació, de nul·litat o de divorci determina la dissolució del règim econòmic del matrimoni.

Article 140. Eficàcia civil de les sentències canòniques

A demanda de qualsevol de les parts davant el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent, les sentències o altres resolucions canòniques fermes i definitives relatives a la dissolució o nul·litat del vincle matrimonial tenen plena eficàcia civil d'acord amb l'ordenament jurídic del Principat d'Andorra.

Capítol segon. La unió civil

Article 141. Constitució

Dos persones del mateix sexe tenen dret a casar-se, mitjançant la formalització d'una unió civil entre elles, amb els mateixos efectes que el matrimoni, i a fundar una família d'acord amb les disposicions d'aquesta Llei.

Article 142. Efectes

Les disposicions d'aquesta Llei, a excepció del que fa referència al matrimoni canònic, són aplicables a les unions civils de dos persones del mateix sexe sense necessitat de referència o remissió explícita en cada cas, atès que els estats civils, com a casats, dels cònjuges que han contret matrimoni o que han formalitzat una unió civil es consideren idèntics.

Capítol tercer. Les unions estables de parella

Secció primera. Disposicions generals

Article 143. Àmbit d'aplicació i jurisdicció competent

1. Les disposicions d'aquesta secció s'apliquen a les unions estables de parella, sempre que almenys una de les parts tingui nacionalitat andorrana o la seva residència al Principat d'Andorra.
2. El batlle al qual correspongui de la jurisdicció civil competent coneix dels processos que concerneixen les unions estables de parella inscrites al Registre

d'Unions Estables de Parella, d'acord amb el procediment de família que regula la Llei del Codi de procediment civil.

Article 144. Concepte i requisits

1. La unió estable de parella és la formada de forma duradora per dos persones, majors d'edat o menors emancipades, sense vincle de parentesc en línia recta per consanguinitat o adopció i en línia col·lateral per consanguinitat fins al quart grau, que conviuen en parella i que consten inscrites al Registre d'Unions Estables de Parella.

2. Per poder formalitzar la unió al Registre, cap dels dos convivents pot estar unit per matrimoni, per unió civil o per unió estable de parella a una altra persona.

Article 145. Condicions prèvies d'acreditació

Les persones que desitgin acreditar la unió estable de parella han de promoure un expedient previ, mitjançant la declaració corresponent davant el Registre d'Unions Estables de Parella, segons s'estableixi reglamentàriament. La inscripció registral té lloc transcorregut el termini de sis mesos d'ençà de la referida declaració, i pren efecte des del moment en què es promou l'expedient previ.

Article 146. Acreditació

La unió estable de parella s'acredita mitjançant inscripció al Registre d'Unions Estables de Parella.

Secció segona. Relacions i efectes personals i patrimonials

Article 147. Autonomia patrimonial

Cada membre de la unió estable de parella conserva el domini, el gaudi i l'administració dels seus béns.

Article 148. Règim jurídic de les despeses comunes

La direcció de la família, la contribució dels convivents de la unió estable de parella al sosteniment de les despeses familiars i seva responsabilitat pels deutes familiars resta sotmesa a les disposicions dels articles 97, 98 i 99 d'aquesta Llei.

Article 149. Protecció de l'habitatge familiar

Els actes de disposició per part del seu titular de l'habitatge de la parella i els seus mobles d'ús ordinari resta sotmès a les prescripcions de l'article 100 d'aquesta Llei.

Article 150. Equiparació a efectes determinats del matrimoni i la unió estable de parella

1. Als efectes de la legislació d'arrendament de finques urbanes, de les relacions derivades de l'acció protectora de la seguretat social, dels serveis socials i socio-sanitaris, de la legislació fiscal i de la legislació

laboral i de la funció pública, les unions estables de parella inscrites en el Registre d'Unions Estables de Parella s'equiparen al matrimoni.

2. Respecte a la legislació d'immigració, les unions estables de parella s'equiparen al matrimoni amb les dos excepcions següents:

a) La persona que hagi donat dret al reagrupament familiar de la seva parella segons les especificacions de la Llei qualificada d'immigració no dona dret al reagrupament familiar d'una nova parella fins que hagin transcorregut almenys cinc anys de la inscripció anterior.

b) Si s'extingeix la unió estable de parella d'una persona que hagi obtingut una autorització d'immigració en el marc del reagrupament familiar de conformitat amb les disposicions de la Llei qualificada d'immigració, l'eventual nova unió estable de parella d'aquesta persona no pot donar lloc al reagrupament familiar de la nova parella fins que hagin transcorregut almenys cinc anys de la cancel·lació al Registre de la unió estable de parella.

Secció tercera. Extinció i efectes

Article 151. Efectes de la ruptura

En cas de ruptura de la convivència, els convivents no poden tornar a formar una unió estable de parella amb una altra persona fins que no s'hagi fet constar l'extinció en el Registre d'Unions Estables de Parella. Són nuls els actes que contravinguin aquesta prohibició.

Article 152. Règim jurídic de l'extinció

1. La unió estable de parella s'extingeix per les causes següents:

- a) Per comú acord.
- b) Per voluntat unilateral d'un dels convivents, notificada fefaentment a l'altre.
- c) Per defunció o declaració judicial de mort d'un dels convivents.
- d) Per matrimoni d'un dels convivents.

2. En cas que els convivents decideixin de mutu acord posar fi a la seva relació, han d'instar la cancel·lació al Registre d'Unions Estables de Parella mitjançant la notificació per escrit i de forma fefaent.

3. Quan un dels convivents decideix posar fi de forma unilateral a la unió estable de parella, ha de notificar-ho fefaentment a l'altre convivent i instar simultàniament la cancel·lació de la inscripció al Registre d'Unions Estables de Parella mitjançant la tramesa d'una còpia de la notificació.

4. L'extinció de la relació pren efectes tres mesos després de la notificació escrita de forma fefaent a l'altra part.

5. El matrimoni d'un dels membres comporta d'ofici la cancel·lació al Registre d'Unions Estables de Parella.

6. En els supòsits d'extinció de la unió estable de parella per causa de defunció o declaració de mort d'un dels seus membres, el sobrevivent o qualsevol altre interessat trameta un certificat de la inscripció de defunció o de la declaració de mort al Registre d'Unions Estables de Parella.

7. En el supòsit que l'extinció de la unió es produeixi per matrimoni d'un dels seus membres sense que s'hagi procedit a la notificació fefaent establerta a l'apartat 3 d'aquest article, o si les parts no han procedit a liquidar els drets i obligacions que resulten de l'acord signat entre elles, el batlle al qual correspongui de la jurisdicció civil competent entén dels conflictes patrimonials que puguin sorgir, de la fixació dels danys i perjudicis que se'n puguin derivar i de qualsevol altra qüestió que hagi de ser sotmesa a la seva decisió

Article 153. Efectes de l'extinció

1. L'extinció de la relació implica la revocació dels poders que qualsevol dels convivents de la parella ha atorgat a favor de l'altre.

2. Quan la convivència cessa en vida dels dos convivents cal atènyer-se, quant als seus efectes sobre les obligacions envers els fills, l'ús del domicili familiar i dels objectes que no siguin personals d'un d'ells i l'establiment de la pensió compensatòria, a les disposicions de la secció tretzena del capítol primer del títol II d'aquesta Llei.

Article 154. Drets del membre sobrevivent de la parella

1. Quan l'extinció de la unió estable de parella es produeix per causa de mort d'un dels convivents, el sobrevivent d'ells té dret a les predetraccions i a l'any de viduitat que estableixen els articles 240 i 241 d'aquesta Llei a favor del cònjuge supervivent.

2. El convivent sobrevivent de la unió estable de parella té el dret de subrogació que estableix la Llei d'arrendaments de finques urbanes, si el difunt era arrendatari de l'habitatge.

Capítol quart. La filiació

Secció primera. La filiació per naturalesa

Subsecció primera. Disposicions generals

Article 155. Equiparació jurídica dels fills per naturalesa

La filiació matrimonial i la no matrimonial produeixen els mateixos efectes.

Article 156. Determinació de la filiació

1. La filiació pot tenir lloc per naturalesa i per adopció.
2. La maternitat resulta del part i de la identitat de la mare i el fill nascut.
3. La paternitat es determina pel matrimoni amb la mare.
4. La paternitat i la maternitat es determinen per reconeixement o per sentència.

Article 157. Filiació contradictòria

La determinació de la filiació no produeix cap mena d'efectes mentre n'hi hagi una altra de contradictòria.

Article 158. Període legal de concepció

1. El període legal de concepció comprèn els primers cent vint dies del període de gestació, que es presumeix de tres-cents dies.
2. En el cas que proves concloents determinin que la gestació ha durat més de tres-cents dies, el període legal comprèn els primers cent vint dies del temps real de gestació.

Article 159. Efectes

1. La filiació determina els cognoms del fill, la pàtria potestat, els aliments i els drets successoris que estableix la llei entre els progenitors i els fills.
2. Els progenitors poden acordar l'ordre dels cognoms de tots els seus fills al temps de la inscripció del naixement o de l'adopció del primer fill.
3. Els fills, en arribar a la majoria d'edat o en ser emancipats, poden alterar l'ordre dels cognoms.

Article 160. Limitació d'efectes

1. Si la declaració de filiació es fonamenta en una sentència penal ferma per causa de les relacions que han originat la filiació o per haver estat determinada judicialment amb oposició d'algun dels progenitors, els seus efectes es limiten, a petició del fill major d'edat o emancipat o del seu representant legal, a la mera determinació de la filiació, sense perjudici de deixar subsistent l'obligació dels progenitors de prestar aliments al fill.
2. El fill pot deixar sense efectes aquestes limitacions interessades pel seu representant legal una vegada arribi a la majoria d'edat.

Subsecció segona. Determinació de la filiació matrimonial**Article 161. Paternitat matrimonial**

1. Es presumeixen fills del marit els nascuts durant el matrimoni. Es presumeixen concebuts durant el matrimoni els fills nascuts dins els tres-cents dies

següents a la dissolució del matrimoni, la seva declaració de nul·litat o de la separació legal o de fet dels cònjuges i, també, els nascuts després dels cent vuitanta dies següents a la celebració del matrimoni.

2. Per determinar la paternitat del fill nascut d'una dona casada, quan, a la data del naixement, fa menys de tres-cents dies que estava casada amb una persona altra que el seu marit actual, preval la presumpció de paternitat del primer marit. Nogensmenys, si s'estableix, mitjançant un expedient registral, la prova de l'existència d'una separació de cossos amb l'anterior marit, per qualsevol motiu que sigui i durant almenys els tres-cents dies anteriors al naixement, preval la presumpció de paternitat del marit actual.

3. Són també fills matrimonials els nascuts com a conseqüència de la fecundació assistida de l'esposa durant el matrimoni o dins l'any següent a la mort del marit amb el consentiment exprés d'aquest formalitzat en document públic.

Article 162. Impugnació de la paternitat matrimonial

1. El marit pot impugnar la paternitat matrimonial en els casos que preveuen els apartats 1 i 2 de l'article anterior, però no quan ha consentit la fecundació assistida de l'esposa d'acord amb els requisits de l'apartat 3 del mateix article.
2. El marit ha d'exercitar l'acció d'impugnació en el termini de dos anys comptadors des de la data en què conegui el naixement del fill o els fets que posen en dubte la seva paternitat o que un tercer ha cohabitats amb la mare durant el període de concepció del fill. Si el marit mor o ha tingut la capacitat modificada abans de l'expiració d'aquest termini, l'acció d'impugnació pot ser interposada pels seus descendents, hereus o representants legals dins el termini que resti.
3. El fill pot interposar l'acció d'impugnació de la paternitat matrimonial en el termini de dos anys a comptar de la majoria d'edat.
4. L'acció d'impugnació de la paternitat matrimonial pot ser exercida per la mare que exerceix la potestat en interès del fill menor d'edat o amb la capacitat modificada judicialment, en el termini de dos anys a comptar del moment d'haver-se trencat la convivència conjugal.
5. L'acció d'impugnació de la paternitat matrimonial es transmet indistintament als descendents i hereus del legitimat.

Article 163. Impugnació de la maternitat

1. L'esposa pot exercir l'acció d'impugnació de la maternitat matrimonial en els casos de suposició de part o de no ser certa la identitat del fill, en el

termini de dos anys a comptar des del naixement o del coneixement de les proves que fonamenten la impugnació.

2. La mateixa acció pot ser exercida pel fill en el termini de dos anys, a comptar de la seva majoria d'edat o del coneixement de les proves que poden fonamentar la impugnació.

Article 164. Fills concebuts abans del matrimoni dels progenitors

1. Si el fill ha nascut dins els cent vuitanta dies següents a la celebració del matrimoni, el marit pot interposar dins el termini de sis mesos a comptar de la naixença una acció d'impugnació de la seva paternitat, fonamentada en la prova única de la data del part.

2. No escau l'exercici de l'acció d'impugnació a què fa referència l'apartat anterior quan el marit ha reconegut expressament o de forma tàcita la seva paternitat, si coneixia l'embaràs abans de la celebració del matrimoni o si s'ha comportat com a pare des de la naixença del fill.

Article 165. Naixement abans del matrimoni

1. Els fills nascuts abans del matrimoni dels progenitors tenen, des de la data de la celebració del matrimoni, la condició de fills matrimonials, sempre que la filiació s'hagi determinat legalment.

2. La impugnació d'aquesta filiació es regeix per les normes de la filiació no matrimonial.

Article 166. Determinació de la filiació matrimonial

1. L'acció de determinació de la filiació matrimonial pot ser exercida pel pare, per la mare i pel fill durant tota la seva vida.

2. Si el fill ha mort abans de transcórrer el termini de dos anys a comptar de la seva majoria d'edat o del descobriment de les proves en les quals pot fonamentar la reclamació, l'acció pot ser exercida pels seus descendents dins el temps que resti per completar el termini de dos anys.

Subsecció tercera. Determinació de la filiació no matrimonial

Article 167. Mitjans

La filiació no matrimonial es pot establir:

- a) Per reconeixement de la paternitat o la maternitat.
- b) Per expedient registral.
- c) Per sentència ferma.

Article 168. Presumpció de la paternitat no matrimonial

1. Es presumeix la paternitat de l'home que ha conviscut amb la mare en el període comprès entre els tres-cents i els cent vuitanta dies anteriors a la naixença del fill.

2. Igualment es presumeix la paternitat quan el fill ha estat concebut abans dels tres-cents dies o després dels cent vuitanta dies de la naixença, sempre que el presumpte pare hagi conviscut amb la mare durant el període legal de concepció del fill.

Article 169. Capacitat per al reconeixement

1. Tenen capacitat per al reconeixement de la paternitat els majors de dotze anys i, per al de la maternitat, la mare des que s'acrediti el fet del part, sigui quina sigui la seva edat.

2. Si l'autor del reconeixement és un menor d'edat no emancipat o un major d'edat amb la capacitat modificada judicialment, és necessari l'assentiment del titular o titulars de la pàtria potestat o del tutor.

Article 170. Requisits

1. Per a l'eficàcia del reconeixement d'un fill major d'edat o emancipat s'exigeix el seu consentiment.

2. Per a l'eficàcia del reconeixement d'un menor d'edat o d'una persona amb la capacitat modificada judicialment que no es faci en el termini establert per a la inscripció de naixement, s'exigeix el consentiment de l'altre progenitor si és conegut i, si no és possible, el del seu representant legal.

Article 171. Requisits de forma

1. El reconeixement de la filiació no matrimonial s'ha de fer en l'acta de naixement d'acord amb els requisits que estableix la Llei del Registre Civil, en document públic, en testament, en un procés judicial sobre filiació o en el conveni privat atorgat pels convivents d'una unió estable de parella en el qual regulen les seves relacions personals i patrimonials.

2. L'autor del reconeixement no pot manifestar la identitat de l'altre progenitor, a menys que ja s'hagi determinat legalment.

Article 172. Impugnació de la paternitat no matrimonial

1. En l'exercici de l'acció d'impugnació de paternitat no matrimonial el demandant ha de provar que l'autor del reconeixement no és biològicament pare del fill que ha reconegut.

2. No s'admet l'exercici de l'acció d'impugnació fonamentada exclusivament en la fecundació assistida de la mare, si aquesta fecundació s'ha practicat amb el consentiment exprés de l'impugnant formalitzat en document públic.

3. L'acció d'impugnació de la paternitat no matrimonial pot ser exercida pel pare, per la mare i pel fill en el termini de dos anys comptadors des de l'establiment de la filiació que s'impugna, o en el seu cas des del moment en què es conegui l'establiment de la filiació o apareguin noves proves contràries a la paternitat.

4. En el cas del fill l'acció caduca al cap de dos anys comptadors des de la seva majoria d'edat, de la recuperació de la seva plena capacitat o de l'aparició de les proves esmentades a l'apartat anterior.

Article 173. Reconeixement viciat

1. L'autor del reconeixement pot impugnar-lo quan s'ha fet davant la temença d'un dany greu i imminent per a ell mateix o per als seus familiars més propers que afecti la seva vida, salut, honor o béns, o en situació d'error sobre la seva paternitat.

2. L'acció caduca al cap de dos anys des que cessa la intimidació o l'error, i pot ser exercida pels seus descendents si l'autor del reconeixement mor abans de transcórrer els dos anys, durant el termini que resta.

Article 174. Impugnació de la maternitat no matrimonial

La mare i el fill poden exercir l'acció d'impugnació de la maternitat no matrimonial en els casos de suposició de part o de no ser certa la identitat del fill, d'acord amb els requisits i els terminis que estableix l'article 163 d'aquesta Llei.

Article 175. Acció de determinació

1. El fill o el seu representant legal, si és el cas, poden exercir l'acció de determinació de la filiació no matrimonial durant tota la seva vida.

2. El pare i la mare poden exercir, durant tota la seva vida, l'acció de determinació de la paternitat o maternitat, si no la poden reconèixer o quan el reconeixement no ha estat eficaç per manca dels consentiments que exigeix l'article 170 d'aquesta Llei.

Subsecció quarta. Les accions de filiació

Article 176. Legitimació passiva

En els processos sobre determinació i impugnació de la filiació han d'aparèixer com a part demandada les persones la paternitat, la maternitat o la filiació de les quals sigui reclamada o estigui legalment determinada. Si qualsevol d'elles ha mort, la demanda s'ha d'adreçar contra els seus hereus.

Article 177. Acumulació de pretensions

L'exercici de l'acció de determinació de la filiació permet l'acumulació de l'acció d'impugnació de la filiació contradictòria. En aquest cas és preminent

el règim jurídic que delimita l'exercici de l'acció de determinació.

Article 178. Mesures cautelars

1. Mentre dura el procés sobre filiació, el batlle al qual correspongui de la jurisdicció civil competent pot adoptar, amb l'audiència prèvia de les parts que puguin resultar afectades, a menys que raons d'urgència aconsellin prescindir d'aquest tràmit, les mesures de protecció que consideri convenientes sobre la persona i els béns del fill menor d'edat o amb la capacitat modificada judicialment.

2. Si s'exercita una acció de determinació de la paternitat o maternitat, el batlle també pot acordar aliments provisionals a favor del fill a càrrec del presumpte pare o mare.

Article 179. Excepció de relacions sexuals amb altres persones

1. La prova que la mare ha tingut relacions sexuals amb un home diferent del demandat durant el període legal de concepció no és suficient per destruir les presumpcions de paternitat.

2. Si en el procés s'invoca l'excepció de relacions sexuals de la mare amb un home diferent del demandat, aquell pot ser cridat per intervenir en el procés a petició de qualsevol de les parts processals.

3. En aquest cas s'ha de decretar la paternitat que resulti més versemblant en relació amb les persones que han tingut la condició de parts processals.

Article 180. Exclusió de publicitat

En els processos sobre filiació, el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent pot decretar d'ofici o a instància de part el caràcter reservat de les actuacions, després d'escoltar el parer de les parts personades en el procés, mitjançant un aute, contra el qual no es pot interposar cap mena de recurs.

Secció segona. La filiació per adopció

Subsecció primera. Disposicions generals

Article 181. Persones que poden adoptar

1. L'adopció pot ser demanada després de cinc anys de matrimoni, excepte en el cas que l'adoptant sigui el cònjuge o el convivent del pare o mare per naturalesa.

2. Les parelles constituïdes com a unions estables d'acord amb els requisits que estableix el capítol tercer del títol II d'aquesta Llei poden procedir a l'adopció d'un menor una vegada transcorreguts cinc anys des de la seva inscripció al Registre.

3. Ningú pot ser adoptat per dos persones si no formen part de la mateixa parella.

4. L'adopció també pot ser demanada per una sola persona. Si aquesta persona és casada i no separada o conviu en parella de forma estable, el consentiment del seu cònjuge o convivent és necessari, salvat que aquest es trobi en la impossibilitat de manifestar la seva voluntat.

Article 182. Edat dels adoptants

1. Si l'adopció és demanada per un matrimoni o una parella estable, el resultat de la mitjana entre les edats dels dos adoptants no pot ser inferior a vint-i-cinc anys i, si el menor adoptat és menor de dotze mesos, el resultat de la mitjana entre les edats dels dos adoptants no pot ser superior a quaranta-cinc anys.

2. Si l'adopció és demanada per una sola persona, aquesta persona ha de tenir més de vint-i-cinc anys d'edat, però quan es tracta d'adoptar el fill del cònjuge o convivent, no escau la condició d'edat mínima de l'adoptant.

3. En tot cas hi ha d'haver una diferència d'edat de com a mínim quinze anys entre els adoptants i l'adoptat. Aquesta diferència queda reduïda a deu anys en el cas que s'adopti el fill del cònjuge o convivent.

Article 183. Persones que poden ser adoptades

1. Poden ser adoptats:

- a) Els menors per als quals els progenitors han consentit vàlidament a l'adopció.
- b) Els menors per als quals un sol progenitor ha consentit vàlidament a l'adopció en els supòsits de l'article 182.2.
- c) Els orfes.
- d) Els menors declarats en situació de desemparament.

2. En tot cas s'ha de procurar no separar els germans.

Article 184. Persones que no poden ser adoptades

No poden ser adoptats:

- a) Els majors d'edat o els menors emancipats.
- b) Els descendents.
- c) Els parents fins al segon grau de la línia col·lateral per consanguinitat.

Article 185. Consentiment de l'adoptat

1. El consentiment del menor és vinculant a partir dels dotze anys.

2. Això no obstant, s'ha de demanar sempre el parer del menor que tingui deu anys complerts i si es considera oportú el del menor d'aquesta edat.

Article 186. Consentiment dels progenitors

1. Quan la filiació d'un menor ha quedat establerta amb relació al pare i la mare, ambdós progenitors han de consentir a l'adopció.

2. Si un dels progenitors ha mort o està en la impossibilitat de manifestar la seva voluntat o si ha estat privat de la potestat, o bé si la filiació només ha quedat establerta amb relació a un dels progenitors, el consentiment a l'adopció d'un sol progenitor és suficient.

Article 187. Forma del consentiment

1. El consentiment a l'adopció es fa mitjançant compareixença dels progenitors biològics davant del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors o davant del ministeri competent en matèria d'afers socials, quan el menor li ha estat confiat. El consentiment a l'adopció es pot formalitzar vàlidament a l'estranger davant d'una ambaixada o un agent diplomàtic o consular que representi l'Estat andorrà.

2. El consentiment a l'adopció pot ser retractat durant els trenta dies naturals següents a la seva formulació. La retractació s'ha de fer personalment davant de la persona o el servei que hagi rebut el consentiment a l'adopció.

Article 188. Autorització pel batlle

El batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors pot autoritzar l'adopció si estima abusiva la negativa, oposada pels progenitors o per un d'ells solament, a l'adopció del seu fill, quan els progenitors s'han desinteressat del menor fins al punt de comprometre la seva salut o moralitat.

Subsecció segona. La preadopció

Article 189. Finalitat, procediment i efectes

1. La preadopció té per objectiu verificar que hi ha una correcta integració del menor amb la família i que la convivència és beneficiosa per al futur adoptat.

2. La preadopció queda realitzada pel fet de confiar de forma efectiva als futurs adoptants el menor respecte del qual els progenitors han consentit vàlidament a l'adopció o un menor declarat en situació de desemparament per aute del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors. La preadopció obstaculitza tot retorn del menor a la família d'origen i finalitza amb l'adopció o amb la negativa d'establir l'adopció. En aquest darrer cas, els efectes de la preadopció queden cancel·lats retroactivament.

Subsecció tercera. Dels procediments de preadopció i d'adopció

Article 190. Diligències

1. El batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors pot ordenar la pràctica de les diligències i de les proves pericials que estimi oportunes a fi d'assegurar que l'adopció, la preadopció o la cessació d'aquestes respecten les condicions legals i resulten beneficioses per al menor.
2. Totes les actuacions s'han de practicar amb la discreció més gran, evitant que la família d'origen conegui la família adoptiva.

Article 191. Mesura de preadopció

1. La mesura de preadopció és decidida pel batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors, previ informe del Ministeri Fiscal, a instància del ministeri competent en matèria d'afers socials.
2. El batlle ha d'oïr el parer dels progenitors que no estiguin privats de la potestat, del tutor, si escau, i del menor de dotze anys si aquest té facultat de judici suficient. És imprescindible l'acord de la família preadoptant en tots els casos, i del menor quan és major de dotze anys.
3. Si els progenitors o el tutor es troben en parador desconegut, o si no es presenten, tot i haver estat degudament citats, es pot prescindir del tràmit i el batlle pot dictar aute i autoritzar la preadopció.
4. L'aute que autoritza o denega la preadopció és susceptible d'apel·lació a un sol efecte.

Article 192. Cessació de la mesura

Previ informe del Ministeri Fiscal, la cessació de la mesura de preadopció és decidida pel batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors d'ofici, o a instància del ministeri competent en matèria d'afers socials, de la família preadoptant o del mateix menor. El batlle ha d'oïr el parer de les persones interessades que no hagin promogut la demanda de cessació de la mesura.

Article 193. Proposta d'adopció

1. La proposta d'adopció és promoguda prop del batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors pel ministeri competent en matèria d'afers socials. Ha d'anar acompanyada dels informes i documents que es creguin oportuns, en particular de l'informe psicosocial.
2. No obstant això, la proposta pot ser directament promoguda pels adoptants quan l'adoptat:
 - a) És orfe i parent d'un dels adoptants a partir del tercer grau de consanguinitat.
 - b) És fill del cònjuge del convivent de l'adoptant.

- c) En cas que l'adoptant mori després d'haver acollit regularment el menor en preadopció, la demanda d'adopció pot ser presentada en el seu nom pel seu cònjuge o convivent sobrevivent o per un dels seus hereus.

Article 194. Requisits de la proposta d'adopció

La proposta d'adopció ha d'expressar en tots els casos:

- a) Les condicions personals, familiars, socials i econòmiques dels adoptants i les seves relacions amb l'adoptat.
- b) Si els progenitors de l'adoptat han formalitzat el seu consentiment a l'adopció.

Article 195. Constitució de l'adopció

1. Previ informe del Ministeri Fiscal, el batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors autoritza l'adopció o bé la denega, per aute motivat.
4. L'aute que autoritza o denega l'adopció és susceptible d'apel·lació a un sol efecte.

Article 196. Termini per constituir l'adopció

Ha de transcórrer un mínim de sis mesos entre la data en què esdevé ferma la preadopció i la data en què s'autoritza l'adopció.

Article 197. Adopcions realitzades a l'estranger

Les adopcions realitzades a l'estranger per andorrans o per estrangers residents de forma permanent i efectiva a Andorra només són considerades vàlides si els adoptants i l'adoptat reuneixen, al moment de l'adopció, els requisits establerts en aquesta Llei. És imprescindible que, abans de la formalització de l'adopció a l'estranger, el batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors dicti un aute en què autoritzi els adoptants a adoptar, tenint en compte l'informe psicosocial del ministeri competent en matèria d'afers socials.

Subsecció quarta. Dels efectes de l'adopció

Article 198. Inscripció en el Registre i efectivitat

1. En els quinze dies de la data en què esdevé ferma l'aute que la constitueix, l'adopció s'ha d'inscriure en el Registre Civil de conformitat amb la Llei del Registre Civil.
2. No obstant això, l'adopció és efectiva a partir del dia en què es presenta la demanda d'adopció al batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors.

Article 199. Efectes de l'adopció

1. L'adopció implica l'extinció dels vincles jurídics entre l'adoptat i la seva família d'origen, i confereix al menor una filiació que substitueix la filiació

original, excepte en el cas que s'adopti el menor del cònjuge o convivent.

2. Els progenitors adoptants exerceixen la pàtria potestat sobre l'adoptat d'acord amb les disposicions del capítol cinquè del títol II d'aquesta Llei.

3. L'adoptat gaudeix dels mateixos drets i de les mateixes obligacions que un fill per naturalesa en la família adoptant.

Article 200. Cognoms i nom del menor adoptat

1. L'adopció confereix al menor els cognoms dels progenitors adoptants.

2. Si el menor té menys d'un any, el batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors pot acordar modificar el seu nom a instància dels adoptants. Si té més d'un any, es dona preferència al nom d'origen, excepte casos excepcionals en els quals el canvi de nom ha d'anar necessàriament acompanyat d'un seguiment psicosocial del ministeri competent en matèria d'afers socials. Si el menor té més de dotze anys, el seu consentiment és imprescindible.

Article 201. Extinció de l'adopció

1. L'adopció és irrevocable.

2. No obstant això, el batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors pot acordar l'extinció de la preadopció o de l'adopció a demanda del pare o mare per naturalesa que, sense culpa, no hagi pogut intervenir en el procediment de consentiment a l'adopció. És necessari, però, que aquesta demanda s'interposi dins dels dotze mesos següents al consentiment a l'adopció per part de l'altre progenitor, o a la declaració d'abandó per part del batlle, i que l'extinció sol·licitada no perjudiqui greument el menor.

Capítol cinquè. La pàtria potestat

Secció primera. Disposicions generals

Article 202. Subjectes

1. Els fills no emancipats es troben sota la pàtria potestat dels seus progenitors. En defecte o per absència o impossibilitat d'un progenitor, la potestat correspon exclusivament a l'altre progenitors.

2. El menor no emancipat exerceix la pàtria potestat sobre els seus fills amb l'assistència dels seus progenitors i, si aquests últims manquen, del seu tutor o curador, a menys que estigui casat amb una persona major d'edat, respecte dels fills comuns.

Article 203. Exercici

1. La potestat l'exerceixen conjuntament els progenitors de forma personal en benefici dels fills per facilitar el ple desenvolupament de la seva

personalitat, així com per proporcionar-los una formació general i professional adequada a les seves aptituds, d'acord amb les possibilitats i mitjans dels progenitors.

2. Els progenitors han d'informar i escoltar el fill a l'hora de prendre decisions que l'afectin, si té coneixement suficient i sempre que tingui almenys dotze anys.

3. En cas que els progenitors visquin separats poden mantenir l'exercici conjunt o acordar la distribució de funcions o la delegació a un d'ells. Els acords de distribució o de delegació, si no consten en el conveni regulador aprovat judicialment, s'han de formalitzar en escriptura pública i es poden revocar en tot moment mitjançant notificació notarial. L'obligació de guarda pertoca al progenitor que tingui els fills amb ell en cada moment, per convivència o pel règim de relació personal determinat.

Article 204. Desacords

1. En cas de desacord entre els progenitors, qualsevol d'ells pot acudir al batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent per tal que resolgui en el sentit que cregui procedent en interès de la família, després d'escoltar el parer dels progenitors, el del fill si té coneixement suficient i sempre que tingui almenys dotze anys, i el Ministeri Fiscal.

2. Si els desacords són reiterats i dificulten greument l'exercici de la potestat conjunta, el batlle pot atribuir la potestat a un dels progenitors o distribuir entre ells el seu exercici per un període no superior a dos anys.

3. En qualsevol d'aquests casos, i respecte a tercers de bona fe, es presumeix que cadascun dels progenitors actua en l'exercici de la potestat amb el consentiment de l'altre.

Article 205. Deure d'informació

1. Quan l'exercici de la potestat és atribuït a un dels progenitors o distribuït entre ells dos, aquell que el tingui atribuït ha d'informar l'altre immediatament quan tingui lloc algun fet rellevant en relació amb el fill i el seu patrimoni i, amb caràcter general, almenys cada tres mesos.

2. Si de les informacions rebudes es pot entendre que les decisions preses per un dels progenitors són perjudicials per al fill, l'altre progenitor pot demanar al batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció de menors l'adopció de les mesures de protecció que consideri escaients.

Article 206. Relacions personals

1. Els progenitors, encara que no tinguin l'exercici de la potestat, tenen dret a relacionar-se personalment amb els seus fills, a menys que la resolució judicial estableixi una altra cosa.

2. Els progenitors han de facilitar la relació del fill amb els seus parents. No obstant això, el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent o de la jurisdicció de menors pot limitar o suprimir aquestes relacions personals si els progenitors o els parents incompleixen els seus deures i, en qualsevol cas, si concorre una causa justa.

Article 207. Drets i deures dels progenitors i dels fills

1. Els fills, mentre estan sota la potestat dels seus progenitors, han d'obeir-los, si bé els progenitors han de conferir als fills la facultat d'organitzar la seva vida d'acord amb el grau de maduresa.

2. Els fills en potestat no poden abandonar el domicili familiar sense el consentiment dels seus progenitors. Aquests últims, amb motiu suficient, poden decidir que els fills resideixin en un lloc diferent del domicili familiar.

Article 208. Intervenció judicial

1. Si l'exercici de la pàtria potestat es considera perjudicial per als interessos dels fills, el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent o de la jurisdicció de menors pot adoptar, a instàncies dels mateixos progenitors encara que no exerceixin la potestat, dels parents dels fills fins al tercer grau i, en tot cas, del Ministeri Fiscal o del ministeri competent en matèria d'afers socials, les mesures que consideri escaients.

2. El batlle, abans de dictar qualsevol resolució, ha d'escoltar el parer del fill, d'acord amb el que s'estableix a l'article 4 d'aquesta Llei.

Secció segona. La representació legal dels fills**Article 209. Àmbit**

1. Els progenitors conjuntament, o el titular exclusiu de la potestat, dins dels seus límits, són els representants legals dels fills enfront de terceres persones. Els tercers de bona fe poden presumir que cadascun d'ells actua amb el consentiment de l'altre.

2. S'exceptuen de la representació legal els actes relatius als drets de la personalitat del fill, els actes que segons l'edat i la capacitat natural pot realitzar el fill per ell mateix i els actes relatius als béns exclosos de l'administració dels progenitors.

Article 210. Contraposició d'interessos

Si en algun assumpte hi ha contraposició d'interessos entre els fills i els progenitors, quan la pàtria potestat és exercida per ambdós, el fill és representat per l'altre progenitor amb el qual no té contraposició d'interessos. Quan la contraposició es dona amb els progenitors conjuntament o amb el que exerceixi la potestat, s'ha de nomenar el defensor judicial que s'estableix als articles 63 a 65 d'aquesta Llei.

Secció tercera. Gestió del patrimoni dels fills**Article 211. Administració**

1. Els progenitors que exerceixen la potestat han d'administrar els béns dels fills mentre es troben sota la seva potestat amb la diligència que esmercen en la gestió dels béns propis.

2. S'exceptuen de l'administració dels progenitors:

a) Els béns i drets adquirits pel fill per donació, herència o llegat quan el donant o el causant així ho han ordenat, sempre que hagin nomenat un administrador d'aquests béns.

b) Els béns adquirits pel fill per títol successori, si un dels progenitors o tots dos han estat justament desheretats o han estat exclosos de la successió per indignitat, que són administrats per la persona designada pel causant de la successió i, si no n'hi ha cap i successivament, per l'altre progenitor o per un administrador especial nomenat pel batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària.

Article 212. Facultats

1. Els progenitors administradors dels fills en potestat poden destinar els fruits i rendiments dels béns i drets que administren al manteniment, l'educació i la formació dels fills, i al manteniment de les despeses familiars en la part que equitativament correspongui.

2. Els progenitors no tenen dret a remuneració per raó de l'administració, però si a ser rescabats amb càrrec al patrimoni administrat, si el rescabament no es pot obtenir d'altra manera, per les despeses suportades i pels danys i perjudicis que els ha causat l'administració, si no són imputables a dol o culpa propis.

Article 213. Béns administrats pels fills

El fill major de setze anys en potestat té l'administració dels béns que obtingui producte del seu treball i els béns que els progenitors li han confiat per a l'exercici d'una professió o activitat. Els progenitors no poden revocar de forma arbitrària aquesta administració.

Article 214. Autorització judicial

1. Els progenitors, en relació amb els béns del fill, necessiten autorització judicial per:

- a) Fer donacions o liberalitats amb càrrec al patrimoni del fill, a menys que es tracti de liberalitats emparades pel costum o pel compliment d'un deure moral.
 - b) Alienar o gravar béns immobles, establiments mercantils o industrials, drets de propietat intel·lectual o industrial, valors mobiliaris, béns mobles de valor extraordinari o objectes d'art o preciosos i inversions en renda variable.
 - c) Repudiar herència i llegats i renunciar a donacions atorgades a favor del fill.
 - d) Atorgar arrendaments sobre béns immobles per un període superior a deu anys.
 - e) Prendre o donar diners en préstec a nom del fill.
 - f) Assumir o garantir un deute aliè.
 - g) Reduir les garanties d'un crèdit a favor del fill o renunciar-hi.
 - h) Continuar l'explotació d'un establiment mercantil o industrial que el fill hagi rebut per herència o donació i per constituir o adquirir la condició de soci en societats que no limiten la responsabilitat personal dels seus socis.
 - i) Transigir o sotmetre a arbitratge qüestions relacionades amb els actes a què es refereixen els apartats anteriors.
2. Abans d'atorgar l'autorització el batlle al qual correspongui per torn de jurisdicció voluntària ha d'escoltar el parer del Ministeri Fiscal i demanar els informes que cregui oportuns.
3. L'autorització judicial es pot donar per una pluralitat d'actes de la mateixa naturalesa o referents al mateix negoci, però l'autorització no pot ser genèrica.

Article 215. Autoritzacions alternatives

L'autorització judicial a què fa referència l'article anterior pot substituir-se pel consentiment expressat en escriptura pública:

- a) Del fill, si té almenys setze anys.
- b) Dels dos parents més pròxims del fill, que siguin consanguinis, un de cada línia de progenitors, amb el vincle de parentiu més pròxim amb el fill i amb preferència el de més edat.

Article 216. Manca d'autorització

Els actes realitzats pels titulars de la pàtria potestat sense el requisit de l'autorització judicial prèvia o posterior poden ser anul·lats a instàncies del fill o

dels seus hereus dins el termini de quatre anys, a comptar de la majoritat.

Article 217. Prohibicions

1. Els que exerceixen la pàtria potestat no poden adquirir, ni que sigui en subhasta pública, per ells mateixos o per persona interposada, els béns o drets dels fills. Tampoc poden adquirir per cessió els crèdits en els quals els fills en potestat tenen la condició de deutors.
2. Els actes realitzats en contravenció d'aquestes prohibicions poden ser anul·lats a instàncies dels fills o dels seus hereus dins el termini de quatre anys a comptar de la majoritat.

Article 218. Fi de l'administració

1. Si se'ls exigeix, al final de l'administració els progenitors han de retre comptes de la seva gestió al fill major d'edat o al seu representant legal a càrrec del patrimoni administrat en el termini d'un any.
2. L'acció per exigir el compliment de l'obligació de retre comptes prescriu al cap de tres anys.

Secció quarta. Incidències en la pàtria potestat**Article 219. Extinció**

La pàtria potestat s'extingeix per:

- a) La mort o la declaració de mort dels progenitors o del fill.
- b) L'adopció del fill, llevat que ho sigui del cònjuge o del convivent.
- c) L'emancipació o la majoritat del fill.
- d) La declaració d'absència dels progenitors o del fill.

Article 220. Privació

1. Els progenitors poden ser privats totalment o parcialment de l'exercici de la seva potestat per sentència ferma dictada pel batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent, fonamentada en l'incompliment greu o reiterat dels seus deures. També poden ser-ne privats en els casos de sentència ferma dictada en un procés penal que imposa com a pena accessòria la inhabilitació per a l'exercici de la potestat o en un procés civil que es tramiti pel procediment de família i que reveli l'existència d'una causa suficient per decretar la privació.
2. L'acció de privació de la pàtria potestat pot ser exercida pels parents del fill fins al tercer grau, pel Ministeri Fiscal i pel ministeri competent en matèria d'afers socials.
3. El batlle, d'ofici o a petició de part, pot decretar el caràcter reservat de les actuacions, després d'escoltar el parer de les parts interessades, mitjançant un aute,

contra el qual no es pot interposar cap mena de recurs.

Article 221. Recuperació

Els progenitors que han estat privats de la potestat poden instar la seva recuperació si ha cessat la causa que n'havia determinat la privació, i el batlle pot decretar-la en benefici dels fills. No es pot decretar la recuperació de la pàtria potestat quan es demani després d'haver estat acollit el fill per una família en preadopció.

Article 222. Suspensió

Per resolució judicial es pot decretar de forma total o parcial la suspensió temporal de l'exercici de la pàtria potestat quan les seves funcions no es poden exercir correctament durant un període de temps raonable.

Article 223. Pròrroga

1. La declaració judicial de modificació de la capacitat dels fills menors d'edat no emancipats determina la pròrroga de la pàtria potestat quan arriben a la majoria d'edat, a menys que la resolució judicial acordi la constitució de la tutela o curatela en interès del fill.

2. La potestat prorrogada s'exerceix d'acord amb les prevencions que estableix la sentència de modificació de la capacitat i, amb caràcter subsidiari, per les normes generals sobre l'exercici de la pàtria potestat.

3. L'extinció de la potestat prorrogada determina que s'hagi de constituir la tutela o curatela que escaigui si subsisteix la modificació de la capacitat del fill.

Article 224. Rehabilitació

1. Si el fill major d'edat o emancipat ha tingut la capacitat modificada judicialment, no és procedent la constitució de la institució de protecció o de suport que escaigui quan el càrrec tutelar correspongui al seu cònjuge o convivent. En altres casos es rehabilita la potestat a favor dels seus progenitors o del progenitor que conviu amb el fill, excepte en el cas d'autotutela segons l'article 28 d'aquesta Llei o que la resolució judicial estableixi una altra cosa en interès de la persona amb la capacitat modificada judicialment.

2. S'apliquen en aquest cas les prevencions dels apartats 2 i 3 de l'article anterior.

Article 225. Extinció de la potestat prorrogada o rehabilitada

La potestat prorrogada o rehabilitada dels progenitors s'extingeix:

a) Per la mort o la declaració de mort dels progenitors o del fill i quan els progenitors han estat privats o suspesos de l'exercici de la potestat.

b) Per la declaració judicial de cessació de la modificació de la capacitat del fill.

c) Per matrimoni o per constitució d'una unió estable de parella de la persona amb la capacitat modificada judicialment amb una persona major d'edat amb la capacitat no modificada judicialment.

Capítol quart. Els aliments familiars

Article 226. Contingut

1. S'entén per aliments tot allò que és necessari per atendre el manteniment, l'habitatge, el vestit, l'assistència mèdica i les despeses funeràries d'una persona. En el cas d'un menor d'edat, els aliments s'han de prestar en el sentit més ampli possible d'acord amb el nivell de vida dels obligats i comprenen també les despeses de formació, que es poden perllongar fins i tot una vegada el que hi té dret ha arribat a la majoria d'edat, sempre que no l'hagi pogut completar per causes alienes a la seva voluntat o sigui convenient continuar-la.

2. En el cas d'un major d'edat la prestació d'aliments es pot reduir amb aprovació judicial el temps necessari per adquirir una autonomia econòmica suficient o disminuir-la en la seva quantia per tal que es proporcionin sols allò que és indispensable per a la subsistència en els supòsits que marca la llei.

Article 227. Quantia

La quantia en què cal prestar els aliments ve determinada per les necessitats del que té dret a reclamar-los i la capacitat econòmica del que hagi de prestar-los. Una vegada fixat el seu import, aquest import podrà ser reduït o augmentat proporcionalment segons augmentin o disminueixin les necessitats del primer o els mitjans econòmics dels quals disposi el segon.

Article 228. Característiques

El dret a rebre aliments en el futur no es pot renunciar, ni transmetre a tercers, ni compensar-se amb els deutes que el que té dret a rebre'ls tingui amb el que els ha de prestar. No obstant això, sí que es poden renunciar, transmetre a tercers o compensar les pensions d'aliments endarrerides.

Article 229. Persones obligades recíprocament

1. Estan obligats recíprocament a prestar-se aliments en tota la seva extensió:

a) Els cònjuges i els convivents de la parella estable constituïda d'acord amb aquesta Llei, mentre perduri el vincle matrimonial o no consti la dissolució de la parella al Registre d'Unions Estables de Parella.

b) Els ascendents i descendents, amb preferència els de grau més pròxim respecte dels de grau més remot.

2. Els descendents i ascendents hauran de prestar-se únicament els aliments indispensables per a la vida quan el que els reclama es trobi en la necessitat de fer-ho com a conseqüència de la seva conducta negligent o desordenada i mentre aquesta conducta subsisteixi, a menys que es tracti d'una persona amb capacitat modificada o un menor.

3. Estan exemptes d'aquesta obligació les persones que tinguin reconeguda la condició de persona amb discapacitat, excepte si els seus recursos excedeixen les seves necessitats actuals i de futur.

Article 230. Ordre de prelación dels obligats

Quan sigui procedent la reclamació d'aliments i siguin dos o més els obligats a prestar-los, ho és en primer lloc el cònjuge o convivent de l'alimentista, en segon lloc els descendents, amb preferència els de grau més pròxim respecte dels de més remot, i en tercer lloc els ascendents també d'acord amb la proximitat de grau. Si la persona obligada preferentment no pot fer-se càrrec en tot o en part d'aquesta obligació, esdevenen obligats en tot o en part els de grau posterior.

Article 231. Pluralitat de persones obligades

Quan siguin dos o més les persones obligades a prestar aliments, es divideix entre elles la prestació d'acord amb la seva capacitat econòmica, i pot veure's alterada aquesta proporció si l'obligació d'un d'ells s'extingeix o es modifica. No obstant això, ja sigui provisionalment o per raó de circumstàncies especials, el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent o la jurisdicció de menors pot imposar exclusivament a una o unes d'elles tota la prestació durant un temps determinat, sense perjudici del dret del que ha pagat una prestació superior a la que en principi se li podia exigir a reclamar posteriorment als altres obligats la part que els correspongui.

Article 232. Dret a reclamar aliments

1. Té dret a reclamar aliments tota persona a qui la llei ha atribuït aquest dret, els seus representants legals, o l'entitat pública o la persona o entitat privada que els aculli.

2. El dret a reclamar els aliments sorgeix des del moment que els necessiti el seu titular. No obstant això, sols s'han de pagar els que siguin necessaris a partir de la reclamació judicial o des que es provi que els ha demanat extrajudicialment. Si la necessitat existia abans d'aquest moment es poden incloure en la demanda els aliments corresponents als sis mesos anteriors a la reclamació judicial o extrajudicial.

3. El batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent pot ordenar que es prestin aliments provisionals al que en principi hi tingui dret mentre dura el procés.

Article 233. Pluralitat de persones amb dret a reclamar

Si més d'un alimentista tingués dret a reclamar aliments a la mateixa persona obligada a donar-los i aquesta persona no tingués capacitat econòmica per atendre tots els que hi tenen dret, cal guardar el mateix ordre que s'estableix a l'article 230, però tenen sempre preferència els fills que estan en la potestat del que ha de prestar-los i els fills majors d'edat però amb la capacitat modificada judicialment.

Article 234. Compliment

L'obligació de prestar aliments s'ha de complir amb diners i per mensualitats avançades o pagant directament les despeses que aquests aliments generin. No obstant això, en cas que el que ha de prestar-los justifiqui la impossibilitat de pagar la pensió d'aliments, el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent pot autoritzar-lo a complir la seva obligació acollint a casa seva l'alimentista o pot autoritzar que sigui atès amb el seu acord en un centre residencial al seu càrrec, dispensant-lo o no de pagar en aquest cas una part de la pensió o tota.

Article 235. Actualització

Quan l'obligació d'aliments es pagui mitjançant una pensió, amb independència dels supòsits en què sigui procedent modificar-la per haver canviat les circumstàncies del creditor o del deutor, aquesta pensió s'actualitza anualment d'acord amb l'increment del cost de la vida, a menys que les parts hagin pactat un altre mitjà d'actualització que, segons el parer del batlle, no perjudiqui els interessos de l'alimentista.

Article 236. Garanties

D'ofici, a petició de les parts o del Ministeri Fiscal, el batlle al qual correspongui per torn de la jurisdicció civil competent pot ordenar la constitució de garanties per tal d'assegurar el pagament de la pensió.

Article 237. Pagament per tercers

Quan els aliments siguin prestats per una persona no obligada a fer-ho o per una entitat pública o privada, el que els ha pagat pot subrogar-se en el lloc del titular en les mateixes condicions que aquest, a menys que l'obligat a pagar-los provi que ho va fer amb ànim lliberal o per una altra justa causa.

Article 238. Extinció

El dret d'aliments s'extingeix:

- a) Per mort del que té dret a rebre aliments o de la persona obligada a prestar-los.
- b) Quan la situació econòmica del que té dret a rebre'ls s'hagi modificat de tal manera que no es requereixi cap ajut per a la seva subsistència o la del que els ha de prestar hagi canviat i no pugui fer-ho sense desatendre les seves pròpies necessitats, excepte en el supòsit que el creditor sigui un menor sotmès a la potestat del deutor o un fill major d'edat però amb la capacitat modificada judicialment.
- c) En cas que el que té dret a rebre'ls hagi incorregut en una de les causes que donen lloc a desheretament, excepte que provi que ha estat perdonat.
- d) Si l'ascendent que té dret a rebre aliments del descendent ha estat privat de la pàtria potestat d'aquest, excepte que l'hagi recuperat.

Article 239. Subsidiarietat

Les normes recollides en aquest capítol són aplicables subsidiàriament als supòsits en els quals per llei, per pacte o per testament o codicil s'hagi reconegut un dret d'aliments.

Capítol vuitè. Els drets viduals familiars**Article 240. Drets de predetracció**

Corresponen al cònjuge supervivent, no separat legalment o de fet, sense que es computin en el seu haver hereditari, els béns d'ús personal o professional, i la roba, el mobiliari i els estris que integren l'aixovar de l'habitatge familiar. -S'exclouen del dret de predetracció els objectes artístics o de caràcter familiar de valor extraordinari en relació amb el cabal hereditari propietat del premort.

Article 241. L'any de viduïtat

1. Durant l'any següent a la mort d'un dels cònjuges, el supervivent no separat legalment ni de fet, que no sigui usufructuari universal del premort, adquireix automàticament per ministeri de la llei la possessió dels béns del premort i l'administració i el gaudiment de tots els béns del difunt transmissibles per causa de mort, en suporta les càrregues i té el deure de complir les obligacions alimentàries envers les persones que en vida mantenia a l'habitatge familiar el cònjuge difunt.
2. El cònjuge supervivent perd l'any de viduïtat si en el seu transcurs es torna a casar, estableix una unió estable de parella o abandona o negligeix greument els fills comuns sota potestat.
3. En cap cas el cònjuge premort resta obligat a retornar els fruits percebuts.

Article 242. La quarta vidual

El dret a la quarta vidual, amb els seus requisits i contingut, es troba regulat als articles 288 a 293 de la Llei de la successió per causa de mort.

Títol III. Normes de dret internacional privat**Article 243. Llei personal**

1. Les institucions familiars regulades en aquesta Llei es regeixen per la llei personal dels interessats, determinada per la seva nacionalitat.
2. Si la persona és apàtrida o no es pot determinar la seva nacionalitat, s'aplica la llei de la seva residència.
3. Si els contraents estan subjectes a una llei personal diferent, s'apliquen les prescripcions de la llei de la residència comuna dels contraents posterior a la celebració del matrimoni i, si no és possible, de la llei de l'Estat amb el qual els contraents mantenen uns vincles més estrets.

Article 244. Matrimoni

1. Els requisits que estableix la llei per a la celebració del matrimoni es regulen per la llei personal dels contraents. Si d'acord amb la llei personal dels contraents manca un determinat requisit per poder contraure matrimoni, s'aplica el dret andorrà si el contraent a qui afecta aquesta mancança té la residència al Principat d'Andorra.
2. Els efectes personals es regeixen per la llei personal comuna dels contraents al temps de la celebració del matrimoni. Si els contraents estan subjectes a una llei personal diferent, el matrimoni resta subjecte a les prescripcions de la llei de la residència comuna dels contraents posterior a la celebració del matrimoni i, si no és possible, de la llei de l'Estat amb el qual els contraents mantenen uns vincles més estrets.
3. Els efectes patrimonials del matrimoni es regulen pels pactes convinguts en capítols matrimonials, que siguin vàlids d'acord amb les prescripcions establertes per la llei personal comuna o per la llei personal de qualsevol d'ells al temps de la celebració del matrimoni. A manca de pacte, els efectes patrimonials del matrimoni resten subjectes a les prescripcions establertes a l'apartat anterior. El canvi posterior al matrimoni de la llei personal dels cònjuges no determina la modificació del règim econòmic matrimonial, a menys que així ho acordin els cònjuges per un conveni autoritzat per la nova llei personal de qualsevol d'ells, sense que aquesta modificació afecti els drets adquirits per tercers a l'empara del règim anterior.
4. La nul·litat del matrimoni i els seus efectes es regulen per la llei aplicable segons els apartats 1 i 2 d'aquest article.

5. La separació i el divorci es regeixen per la llei que regula els efectes del matrimoni al temps de presentar-se la demanda. Si aquesta llei no permet el divorci dels cònjuges, es pot demanar el divorci d'acord amb les prescripcions del dret andorrà, si el cònjuge que el demana gaudia de la nacionalitat andorrana al temps de la celebració del matrimoni o de la constitució d'una unió civil o gaudeix d'aquesta nacionalitat al temps de la presentació de la demanda.

Article 245. Filiació

La determinació i els efectes de la filiació es regeixen per la llei personal del fill al temps de la seva naixença o per la llei vigent en el moment d'exercitar els seus drets.

Article 246. Adopció

1. La capacitat i les prohibicions per adoptar es regeixen per la llei personal de l'adoptant en el moment de constituir-se l'adopció i, en cas d'aparèixer com a adoptants dos persones subjectes a una llei personal diferent, s'aplica la llei de la residència de la parella adoptant. S'aplica la llei personal de l'adoptat en tot el que fa referència a la seva capacitat, consentiment i mitjans de suplir-lo o completar-lo.

2. Les formalitats de l'acte constitutiu de l'adopció es regeixen per la llei del lloc on es constitueix el vincle adoptiu.

3. Els efectes de l'adopció i les relacions entre l'adoptat i la seva família d'origen es regeixen per la llei personal de l'adoptant o per la llei de la residència dels adoptants, si estan subjectes a una llei personal diferent, al temps de constituir-se l'adopció.

Article 247. Relacions paternofilials

Les relacions entre progenitors i fills es regeixen per la llei nacional del fill i, si aquesta llei no es pot determinar, per la llei de la seva residència.

Article 248. Institucions de protecció o de suport

1. Les institucions de protecció o de suport de les persones que es troben en la situació habitual de no tenir l'aptitud d'adoptar decisions es regulen per la llei personal de la persona amb la capacitat modificada judicialment. Tanmateix, si no s'acredita la llei personal de la persona amb la capacitat modificada judicialment, s'aplica la llei andorrana.

2. Les mesures provisionals o urgents de protecció que escaigui adoptar en relació amb una persona amb la capacitat modificada judicialment o la capacitat de la qual es pretén modificar estan sotmeses a les prescripcions de la llei de la seva residència.

3. Les formalitats i els procediments sobre la constitució de les institucions de protecció o de suport a què es refereix l'apartat 1 d'aquest article que requereixin la intervenció d'autoritats judicials o organismes administratius andorrans es regulen, en tot cas, per la llei andorrana.

Article 249. Aliments

1. La prestació d'aliments entre parents es regula per la llei vigent en el lloc de la residència de la persona que els reclama. Si el creditor de la prestació d'aliments no els pot obtenir d'acord amb aquesta normativa, s'aplica la llei nacional comuna al creditor i el deutor de la prestació d'aliments i, si no és possible, s'aplica l'ordenament intern de l'autoritat que ha de resoldre la reclamació de l'alimentista.

2. En els casos de modificació de la residència o de la nacionalitat comuna, s'aplica la nova llei des del moment en què es produeix la modificació.

Article 250. Unió estable de parella

1. Les unions estables de parella es regulen per la llei nacional comuna al temps de constituir-se la unió.

2. A manca d'una nacionalitat comuna, la unió estable de parella resta sotmesa a les prescripcions de la llei vigent en el lloc de la seva residència al temps de la constitució de la parella i, si no és possible, s'aplica la llei andorrana si almenys un dels convivents té el domicili en el Principat d'Andorra.

Disposició derogatòria

Resten derogades per aquesta llei la llei qualificada de l'adopció i de les altres formes de protecció del menor desemparat, del 21 de març de 1996; la llei qualificada del matrimoni, del 30 de juny de 1995; la llei 14/2004, del 3 de novembre, qualificada de modificació de la llei qualificada del matrimoni; la llei 3/2012, del 19 d'abril, qualificada de modificació de la llei qualificada del matrimoni; els articles 1 i 2 i les disposicions finals primera i segona de la llei 34/2014, del 27 de novembre, qualificada de les unions civils i de modificació de la llei qualificada del matrimoni, del 30 de juny de 1995; el Reglament del matrimoni civil, del 10 d'agost de 1995; la llei 15/2004, del 3 de novembre, qualificada d'incapacitació i organismes tutelars; la llei 27/2013, del 19 de desembre, de modificació de la llei 15/2004, del 3 de novembre, qualificada d'incapacitació i organismes tutelars; els articles 23 i 24 de la llei 27/2017, del 30 de novembre, de mesures urgents per a l'aplicació del Conveni relatiu als drets de les persones amb discapacitat, fet a Nova York el 13 de desembre del 2006; la llei 4/2005, del 21 de febrer, qualificada de les unions estables de parella; el Decret d'aprovació del Reglament sobre la constatació registral de les unions estables de parella,

del 29 de juny del 2005, i totes les altres disposicions anteriors que s'oposin als preceptes d'aquesta Llei.

Disposició transitòria primera. Institucions tutelars

Els titulars de les institucions tutelars de suport a les persones constituïdes abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei conserven els seus càrrecs, però se sotmeten, pel que fa al seu exercici, a les disposicions d'aquesta Llei.

Disposició transitòria segona. Representant de l'absent

El càrrec de representant de l'absent, constituït segons la normativa anterior a l'entrada en vigor d'aquesta Llei, s'ha d'exercir d'acord amb les normes establertes per a la curatela.

Disposició transitòria tercera. Normes processals

Les normes de procediment que preveu aquesta Llei són aplicables als processos que s'iniciïn a partir de la data en què entri en vigor.

Disposició transitòria quarta. Garanties dels internaments

Les garanties establertes en aquesta Llei s'apliquen als internaments i altres mesures de protecció decretades amb anterioritat a la seva vigència.

Disposició addicional única. Registre d'Unions Estables de Parella

1. Creació del Registre

Es crea el Registre d'Unions Estables de Parella, a càrrec de la persona titular del Registre Civil, amb la finalitat d'incoar l'expedient previ de declaració de la unió, acreditar la unió i, eventualment, l'extinció en cas de ruptura de la unió, i lliurar-ne testimoni fefaent mitjançant una certificació.

2. Requisits per a la inscripció

Perquè es pugui procedir a la inscripció al Registre d'Unions Estables de Parella, els convivents han de presentar una sol·licitud a aquest efecte, que ha d'anar acompanyada dels documents següents:

- a) Declaració jurada de convivència.
- b) Còpia del passaport en vigor o del document d'identitat en vigor dels dos membres de la unió estable de parella.
- c) Certificat de residència dels dos membres. Queden exemptes de complir aquest requisit documental les persones de nacionalitat andorrana.
- d) Conveni privat degudament signat pels membres de la unió estable de parella, el contingut del qual és com a mínim el que s'estableix a la secció tretzena del capítol primer del títol II.

e) Declaració jurada de dos testimonis conforme tenen constància de la convivència duradora.

3. Requisits per a la cancel·lació de la unió estable de parella

a) La constància registral de l'extinció de la unió estable de parella es produeix d'acord amb el que disposa l'article 152. Estan legitimats per instar-la, de forma conjunta, ambdós convivents o, de forma unilateral, qualsevol d'ells, o bé qualsevol persona interessada en el supòsit que la causa d'extinció sigui la mort d'un dels membres.

b) La simple presentació dels documents que preveuen els apartats 2, 3 o 6 de l'article 152 és suficient perquè el titular del Registre procedeixi a la cancel·lació de la unió estable de parella.

c) No es pot procedir a una nova inscripció sense la prèvia cancel·lació de la preexistent.

4. Certificacions registrals

L'encarregat del Registre lliura un certificat conforme consta inscrita la unió estable de parella o bé l'extinció de la unió, segons el cas, a petició de qualsevol dels membres de la parella o de la persona que justifiqui, a criteri del registrador, tenir un interès legítim.

Disposició final primera. Modificació de la Llei de la successió per causa de mort

A la Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort, es fan les modificacions següents:

1. Exposició de motius

Se suprimeix de l'exposició de motius el punt 5.f i la lletra g passa a ser la f, la h passa a ser la g, la i passa a ser la h i la j passa a ser la i.

2. Article 17

Es corregeix la numeració dels apartats i el 3 passa a ser el 2 i el 4 passa ser el 3.

3. Article 32

Al final de l'apartat 4 s'hi addiciona l'expressió "...i els hereus de confiança".

4. Article 56

Es modifica l'apartat 3, que passa a tenir la redacció següent:

"3. L'acció de sanejament per evicció prescriu al cap de quatre anys de la privació del bé a l'adjudicatari per sentència ferma. L'acció de sanejament per vicis ocults només es pot exercir quan el vici aparegui dins dels sis mesos posteriors a l'adjudicació del bé i prescriu al cap de quatre anys a comptar de l'aparició del vici."

5. Article 92

A l'apartat 1 se suprimeix l'expressió "... o llegats".

6. Article 100

Se suprimeix l'apartat 2, que és un precepte coincident amb l'apartat 1, i es corregeix la numeració i l'apartat 3 passa a ser el 2, l'apartat 4 el 3, l'apartat 5 el 4 i l'apartat 6 el 5.

7. Article 134

A l'apartat 2 se suprimeix l'incís final, quan diu "...No obstant, es valida la disposició ordenant que la impugnació del testament o de la partició comportarà la pèrdua de la totalitat dels drets hereditaris deixant salva la llegítima".

8. Article 135

A l'apartat 2, lletra a, es corregeix l'expressió "legítima" per "llegítima".

9. Article 136

L'apartat 2 passa a tenir la redacció següent:

"2. L'elecció o la distribució s'ha de fer en escriptura pública amb caràcter irrevocable o en testament."

10. Títol III, capítol quart

S'hi incorpora una nova secció tercera, que s'intitula "Els hereus i legataris de confiança", amb quatre nous articles numerats i redactats de la manera següent:

"Secció tercera. *Els hereus i legataris de confiança*

Article 140 bis. *Institució d'hereu o legatari de confiança*

1. El testador, amb la finalitat d'atribuir béns amb una destinació encomanada confidencialment, de paraula o per escrit, pot instituir persones físiques determinades com a hereus o legataris de confiança.

2. El testador pot facultar aquestes persones perquè, en cas de mort d'alguna d'elles abans de la revelació total o del compliment de la confiança, n'elegeixin d'altres com a mera subrogació en el càrrec.

3. Els hereus o legataris de confiança actuen per majoria i, si n'hi ha un de sol, actua per ell mateix.

Article 140 ter. *Drets i deures*

1. Els hereus de confiança han de fer inventari de l'herència en el termini de sis mesos a comptar del moment en què coneixen o poden raonablement conèixer la delació.

2. Els hereus i els legataris de confiança tenen dret al reemborsament de les despeses causades per a l'exercici del càrrec.

Article 140 quater. *Revelació de la confiança*

1. El testador pot prohibir la revelació de la confiança i, encara que no hi hagi prohibició, els hereus o legataris poden mantenir-la reservada o

revelar-la en escriptura pública o protocol·litzar les instruccions escrites i signades pel testador.

2. La confiança revelada forma part del testament, i no es pot revocar ni alterar, però es pot aclarir. Una vegada revelada la confiança, els hereus i els legataris de confiança tenen, respectivament, la consideració de marmessors universals o particulars.

3. Els hereus i els legataris de confiança, mentre no revelin o compleixin la confiança, tenen la consideració d'hereus o legataris amb facultats per realitzar actes dispositius entre vius, però no poden fer propis els béns de l'herència o el llegat ni els seus subrogats, que queden completament separats dels seus béns propis.

Article 140 quinques. *Ineficàcia de les disposicions de confiança*

1. L'herència o el llegat de confiança caduquen, totalment o parcialment, si els hereus o els legataris nomenats, o els seus substituïts, moren sense haver revelat o complert la confiança, si la revelen o compleixen a favor seu i, en tot cas, quan la confiança no es pot complir per ser desconeguda, il·legal, contradictòria o indesxifrable.

2. L'herència de confiança o la part que n'hagi caducat acreix al cohereu o cohereus instituïts sense encàrrec confidencial i, si no n'hi ha, es defereix als seus hereus abintestats, amb dret de transmissió als seus successors. En el cas de caducitat parcial, aquestes persones són legatàries de part alíquota en la porció caducada.

3. La caducitat total o parcial del llegat de confiança produeix la seva absorció per l'herència."

11. Article 200

Es modifica l'apartat 7, amb la redacció següent:

"7. Els interessats en la repudiació d'un llegat poden exercitar respecte del legatari el dret que els atribueix l'article 26. Transcorregut el termini s'entén que accepta el llegat."

12. Article 202

Es corregeix la numeració dels apartats i el 3 passa a ser el 2, el 4 passa ser el 3, el 5 passa ser el 4 i el 6 passa ser el 5.

13. Article 218

Es modifica el contingut d'aquest article, que queda redactat de la manera següent:

"Article 218. *Revocació dels llegats*

1. El llegat s'entén revocat quan el causant aliena el bé a títol oneros o gratuït, encara que l'alienació sigui ineficax o encara que el causant el readquireixi, llevat que el legatari demostrï que la readquisició es va fer per restablir el llegat.

2. El llegat no s'entén revocat si:

a) El bé és alienat per expropiació, execució forçosa, permuta, aportació a societat o qualsevol altra operació de reestructuració societària, llevat que el gravat demostrï que el causant pretenia revocar el llegat.

b) El llegat té per objecte una finca que és substituïda, per raó d'una actuació urbanística realitzada després de l'ordenació del llegat, per una altra finca de resultat, la qual es considera objecte del llegat, i són a càrrec del legatari les despeses pendents en el moment de l'obertura de la successió.

c) El bé és alienat a carta de gràcia i el causant el readquireix per dret de redimir i, si mor sense haver-ho fet, es considera llegat aquest dret de redimir.

3. La revocació general de tots els llegats, llevat que el causant la faci en testament, no afecta els llegats d'aliments, que requereixen una revocació expressa.”

14. Article 278

S'afegeix una nova lletra e a l'apartat 2, amb la redacció següent:

“e) La ruptura manifesta i continuada de relació familiar entre el causant i el legitimari.”

15. Disposició transitòria tercera

A l'incís final de l'apartat 1, on hi diu “...el termini de quatre anys...” hi ha de dir “...el termini de deu anys...”.

16. Disposició transitòria sisena. *Heretaments*

Es modifica l'apartat 3, que passa a tenir la redacció següent:

“3. Els drets i obligacions que resulten dels heretaments atorgats abans de l'entrada en vigor d'aquesta Llei es regeixen pel dret vigent en el moment del seu atorgament. Això no obstant, els són d'aplicació, si escau, els articles 88, 135, 138 i 139 d'aquesta Llei, tenint en compte les situacions familiars sobrevingudes i el principi d'interpretació de les disposicions successòries d'acord amb la realitat social, jurídica i econòmica del moment que han de tenir efectes, i es reconeix l'eficàcia de modificacions de capítols matrimonials, relatives als heretaments, convingudes per l'atorgant i el fill o els fills de l'atorgant premort, com també l'eficàcia de les alienacions a títol oneros o gratuït convingudes per l'heretant i els seus hereus o descendents. En cas de llegats es considera que els béns o drets llegats han estat exclosos de l'heretament.”

Disposició final segona. Modificació de la Llei del Registre Civil

A l'article 78 de la Llei del Registre Civil, de l'11 de juliol de 1996, es modifica:

1. L'apartat 1: on hi diu “La paternitat no matrimonial” hi ha de dir “La paternitat o la maternitat no matrimonial”.

2. L'apartat 4: on hi diu “...únicament és possible la inscripció de la paternitat” hi ha de dir “...únicament és possible la inscripció de la paternitat o de la maternitat...”.

Disposició final tercera. Publicació de textos consolidats

S'encomana al Govern que en el termini màxim de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei publiqui al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra* el text consolidat de la Llei 46/2014, del 18 de desembre, de la successió per causa de mort, i de la Llei del Registre Civil, de l'11 de juliol de 1996, que inclogui les modificacions introduïdes fins ara en aquestes dos lleis.

Disposició final quarta. Entrada en vigor

Aquesta Llei entrarà en vigor el dia 1 de gener del 2019, excepte la disposició final primera que entrarà en vigor l'endemà de la publicació d'aquesta Llei en el *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Butlletí del Consell General

Dipòsit legal: And. 262/94
ISSN 1024-9044

Preu de l'exemplar: 0,90 €
Subscripcions: Tel. 877877